

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Robert Belczącki, Radosław Cebeliński,
Grzegorz Goss, Mateusz Grochowski,
Przemysław Gumiński, Radosław Nowaczewski,
Olga Maria Piaskowska, Maciej Plaskacz,
Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn,
Łukasz Węgrzynowski, Magdalena Wróbel,
Stanisław Zabłocki, Andrzej Zielony

Fotografie

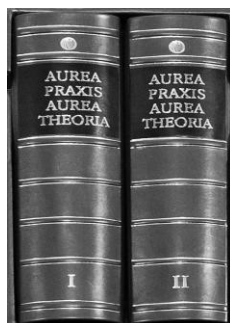
Paweł Łukawski

Mirosław Kazimierczak

AUREA PRAXIS, AUREA THEORIA

*

UROCZYSTOŚĆ WRĘCZENIA KSIĘGI PAMIĄTKOWEJ PREZESOWI SĄDU NAJWYŻSZEGO PROF. DR. HAB. TADEUSZOWI ERECIŃSKIEMU



W dniu 18 listopada 2011 r. w Sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego, w gmachu Pałacu Kazimierzowskiego przy Krakowskim Przedmieściu, odbyła się uroczystość wręczenia Prezesowi Sądu Najwyższego prof. dr. hab. Tadeuszowi Erecińskiemu Księgi pamiątkowej, z okazji 65. rocznicy urodzin, w dowód uznania dla Jego dorobku jako uczonego, sędziego i kodyfikatora. Uroczystość została zorganizowana pod patronatem Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego prof. Krzysztofa Rączki, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Dąbrowskiego oraz Ministra Sprawiedliwości Krzysztofa

Kwiatkowskiego. Wzięli w niej udział prezesi i sędziowie Sądu Najwyższego, pracownicy naukowcy Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawiciele katedr postępowania cywilnego z całej Polski, a także licznie goście z kraju i zagranicy.

Uroczystość otworzył prof. Krzysztof Rączka, podkreślając zasługi Profesora Tadeusza Erecińskiego dla Wydziału Prawa i Administracji Uniwersyteckiego w czasie Jego ponad czterdziestoletniej pracy na uczelni. Przedstawił kolejne etapy kariery akademickiej i naukowej Jubilata, pełnione funkcje na macierzystym Wydziale oraz wyraził wdzięczność za wkład w jego rozwój. Laudację wygłosił prof. Karol Weitz, eksponując harmonijne połączenie w działalności zawodowej Jubilata teorii oraz praktyki. Przedstawił Jubilata jako wybitnego naukowca i wychowawcę, sędziego i Prezesa Sądu Najwyższego oraz kodyfikatora. Podkreślił m.in., że Profesor Tadeusz Ereciński, pełniąc funkcję Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej, nie tylko kontynuuje dorobek swojego poprzednika, Prezesa Stanisława Rudnickiego, ale we własny, oryginalny sposób kształtuje działalność Izby.

W imieniu Rektora Uniwersytetu Warszawskiego wystąpił prof. Tadeusz Tomaszewski, Prorektor ds. nauczania i polityki kadrowej. Wyraził uznanie dla aktywności akademickiej i naukowej Jubilata oraz podziękował za Jego działalność.

Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego reprezentował prof. Walerian Sanetra, Prezes Sądu Najwyższego kierujący Izbą Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych. Podkreślił szczególne zasługi Jubilata dla kształtowania i rozwoju Sądu Najwyższego demokratycznej Polski po zmianach społeczno-politycznych w 1989 r.

W imieniu Ministra Sprawiedliwości wystąpił Zbigniew Wrona, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. Podziękował Jubilatowi za Jego działalność legislacyjną w ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego oraz pomoc w toku prac parlamentarnych. Wskazał na znaczenie dorobku naukowego i judykacyjnego Tadeusza Erecińskiego dla praktyki wymiaru sprawiedliwości.

Wydawnictwo LexisNexis Polska reprezentował Prezes Zarządu Tomasz Laskowski, który zaakcentował udział Jubilata w dorobku Wydawnictwa, a w szczególności jako redaktora naczelnego „Przeglądu Sądowego” oraz autora i redaktora licznych publikacji, w tym przede wszystkim pomnikowego komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego.

Swoje wspomnienia i refleksje związane z osobą Jubilatą z czasów studenckich oraz kolejnych etapów kariery na Uczelni przedstawił prof. Leszek Garlicki, sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, bliski przyjaciel Tadeusza Erecińskiego.

Księgę pamiątkową – cztery okazałe woluminy, oprawne w skórę i specjalnie zdobione – wręczyli Jubilatowi Dziekan prof. Krzysztof Rączka oraz redaktorzy Księgi – sędzia Sądu Najwyższego Jacek Gudowski i prof. Karol Weitz. Tej podniosłej, uroczystej chwili towarzyszył hymn *Gaude Mater Polonia* wykonany przez zespół smyczkowy.

Profesor Tadeusz Ereciński serdecznie podziękował Patronom Jubileuszu, władzom Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, redaktorom Księgi oraz swoim współpracownikom za zorganizowanie uroczystości, a wszystkim przybyłym, w tym gościom z zagranicy, za udział w niej. Wyraził m.in. głęboką satysfakcję z rosnącego zainteresowania prawem procesowym cywilnym wśród przedstawicieli młodego pokolenia, którzy coraz częściej wybierają je jako przedmiot badań naukowych. Podkreślił, że dziedzina ta odgrywa bardzo istotną rolę we współczesnym życiu jako instrument dochodzenia naruszonych praw i źródło gwarancji dla uczestników sporu.

Uroczystość zakończył koncert smyczkowy oraz poczęstunek w Sali Złotej Pałacu Kazimierzowskiego. Goście składali Jubilatowi niekończące się gratulacje i serdeczne życzenia.

Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego jest dwutomowym dziełem, które ukazało się w pięknej szacie graficznej nakładem Wydawnictwa LexisNexis Polska. Jej tytuł – *Aurea praxis, aurea theoria* – odzwierciedla symbolicznie karierę zawodową i dokonania Jubilata, w których harmonijnie i twórczo połączył praktykę oraz teorię prawa procesowego cywilnego.

Postać Profesora Tadeusza Erecińskiego przybliżona została przez redaktorów Księgi Jacka Gudowskiego i Karola Weitza w obszernym tekście *Profesor, Sędzia, Kodyfikator*. W Księdze zamieszczono także wykaz publikacji Jubilata i listę wypromowanych przez Niego doktorów prawa. Ponadto część wstępna Księgi zawiera okolicznościowe adresy, wystosowane przez Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego prof. Krzysztofa Rączkę, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Dąbrowskiego i Ministra Sprawiedliwości Krzysztofa

Kwiatkowskiego, a także osobisty list do Jubilata od sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku Andrzeja Wypiórkiewicza.

Księga jest wyrazem wielkiego uznania, szacunku i sympatii dla Jubilata jako Człowieka, Uczonego i Sędziego oraz dla Jego dorobku. Publikację złożyło ponad 120 autorów – przyjaciół, kolegów, uczniów i współpracowników Profesora, w tym wielu sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego. Dopelnieniem są zamieszczone na końcu Księgi uchwały składów powiększonych Sądu Najwyższego podjęte z udziałem Tadeusza Erecińskiego jako sędziego sprawozdawcy. Należy wyrazić przekonanie, że dzieło ofiarowane Profesorowi Tadeuszowi Erecińskiemu stanie się także ważnym wydarzeniem naukowym i wejdzie na trwałe do historii oraz dorobku piśmiennictwa prawniczego.







UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Rzecznika Ubezpieczonych we wniosku z dnia 16 grudnia 2010 r., RU/345/10/PW, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w świetle art. 361 k.c. utrata możliwości korzystania z pojazdu mechanicznego wskutek jego zniszczenia lub uszkodzenia przez poszkodowanego - będącego osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej - stanowi szkodę majątkową?

2. Czy w świetle art. 361 k.c. roszczenie wyżej wymienionego poszkodowanego o zwrot poniesionych kosztów najmu pojazdu zastępczego w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych jest determinowane nie tylko istnieniem adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy faktem utraty możliwości korzystania z rzeczy wskutek jej zniszczenia albo uszkodzenia, a poniesionymi kosztami najmu pojazdu zastępczego, ale również niezbędnością tego najmu, rozumianą jako niemożność skorzystania ze środków komunikacji publicznej?”

podjął uchwałę:

Odpowiedzialność ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za uszkodzenie albo zniszczenie pojazdu mechanicznego nie służącego do prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki na najem pojazdu zastępczego; nie jest ona uzależniona od niemożności korzystania przez poszkodowanego z komunikacji zbiorowej.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 17 listopada 2011 r., III CZP 5/11, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, J. Gudowski, Z. Kwaśniewski, L. Walentynowicz, K. Zawada)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 29 lipca 2011 r., V ACa 228/11, zagadnienia prawnego:

„Czy na gruncie regulacji przepisu art. 422 § 2 punkt 3 k.s.h. oceny bezzasadności niedopuszczenia akcjonariusza spółki akcyjnej do udziału w walnym zgromadzeniu jako przesłanki legitymacji czynnej do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia, dokonuje się wyłącznie w oparciu o przepisy prawa regulujące warunki dopuszczenia do udziału w walnym zgromadzeniu, czy również z uwzględnieniem ogólnej klauzuli dobrych obyczajów?”

podjął uchwałę:

Akcjonariuszem bezzasadnie niedopuszczonym do udziału w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy (art. 422 § 2 pkt 3 k.s.h.) może być także akcjonariusz, którego pełnomocnikowi uniemożliwiono wykazanie właściwego umocowania do udziału w zgromadzeniu.

(uchwała z dnia 17 listopada 2011 r., III CZP 68/11, D. Zawistowski, B. Ustjanicz, M. Machnij)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego we wniosku z dnia 23 maja 2011 r., BSA I-4110-4/11, zagadnienia prawnego:

„Czy brak pouczenia lub błędne pouczenie strony (uczestnika) postępowania działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia w sprawie cywilnej powoduje, że termin do wniesienia tego środka nie rozpoczyna biegu?”

podjął uchwałę:

Niepouczenie albo błędne pouczenie strony działającej bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego o dopuszczalności, terminie

i sposobie wniesienia środka zaskarżenia nie ma wpływu na rozpoczęcie biegu terminu do wniesienia tego środka.

(uchwała połączonych izb: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 22 listopada 2011 r., III CZP 38/11, T. Ereciński, W. Sanetra, M. Bączyk, B. Cudowski, D. Dończyk, T. Flemming-Kulesza, J. Frąckowiak, M. Gersdorf, K. Gonera, J. Górski, A. Górski, I. Gromska-Szuster, J. Gudowski, Z. Hajn, J. Iwulski, K. Jaśkowski, W. Katner, H. Kiryło, M. Kocon, I. Koper, Z. Korzeniowski, A. Kozłowska, R. Kuczyński, J. Kuźniar, J. Kwaśniewski, Z. Kwaśniewski, G. Misiurek, Z. Myszka, M. Pacuda, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Romańska, R. Spyt, J. Strusińska-Żukowska, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, B. Ustjanicz, L. Walentynowicz, T. Wiśniewski, M. Wrębiakowska-Marzec, H. Wrzeszcz, M. Wysocka, K. Zawada, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu postanowieniem z dnia 14 czerwca 2011 r., III Ca 256/11, zagadnienia prawnego:

„Czy budynek wzniesiony przez dzierżawcę na gruncie oddanym w użytkowanie wieczyste stanowi własność wieczystego użytkownika?”

podjął uchwałę:

Budynek wzniesiony przez dzierżawcę na gruncie oddanym w użytkowanie wieczyste stanowi własność wieczystego użytkownika.

(uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 60/11, G. Misiurek, M. Bączyk, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 7 marca 2011 r., VI ACa 507/10, VI ACa 1297/10, VI ACa 858/10, VI ACa 756/10, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w wypadku ustanowienia zarządcy na podstawie art. 9102 § 2 k.p.c. legitymację czynną do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy zagrażającej możliwości uzyskania zaspokojenia z zajętych w toku postępowania egzekucyjnego akcji dłużnika posiada wyłącznie wierzyciel, czy też legitymacja taka przysługuje zarówno wierzycielowi jak i zarządcy?

2. Czy wierzyciel lub zarządca, których uprawnienie do zaskarżenia uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy wynika z art. 9102 k.p.c. są związani terminami z art. 425 § 2 i 3 k.s.h.?

3. Czy zawarte w art. 425 § 1 k.s.h. wyłączenie stosowania art. 189 k.p.c. dotyczy także podmiotów nie wymienionych w art. 425 § 1 k.s.h., które mają interes prawny w żądaniu stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy lub których uprawnienie do zaskarżenia takiej uchwały wynika z innych przepisów?

4. Czy sześciotygodniowy termin przed planowanym dniem powzięcia uchwały o podziale wymagany dla zawiadomienia o zamiarze dokonania podziału spółki dzielonej i przeniesienia jej majątku na spółki nowo zawiązane wskazany w art. 539 § 1 k.s.h. biegnie od pierwszego czy od drugiego zawiadomienia dokonanego zgodnie z wymogami określonymi w art. 539 § 2 k.s.h.?”
podjął uchwałę:

Wierzyciel akcjonariusza spółki akcyjnej ma legitymację do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy zagrażającej możliwości zaspokojenia z zajętych w toku egzekucji akcji (art. 910² § 1 k.p.c.) także wtedy, gdy ustanowiono zarządcę na podstawie art. 910² § 2 k.p.c. Do wierzyciela i zarządcy ma zastosowanie art. 425 § 1–3 k.s.h.

(uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 64/11, G. Misiurek, M. Bączyk, M. Romańska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 13 lipca 2011 r., II Ca 498/11, zagadnienia prawnego:

„Jaki skutek wywołuje przebudowanie lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną własność poprzez przyłączenie do niego powierzchni, która wchodziła w skład części wspólnych nieruchomości, w szczególności:

- czy w takim wypadku powstaje nowy lokal i koniecznym jest ustanowienie odrębnej własności lokalu powstałego w następstwie przebudowy,

- czy przyłączona na skutek przebudowy do już wyodrębnionego lokalu część wspólna nieruchomości wchodzi w skład tego lokalu, powodując zmianę powierzchni lokalu i związanego z nim udziału w nieruchomości wspólnej oraz zmianę wysokości udziałów w nieruchomości wspólnej właścicieli pozostałych wyodrębnionych lokali?”

podjął uchwałę:

Przebudowanie samodzielnego lokalu mieszkalnego przez przyłączenie do niego części wspólnych nieruchomości może prowadzić do powstania nowej nieruchomości lokalowej i zmiany dotychczasowych udziałów w nieruchomości wspólnej członków wspólnoty stosownie do art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.).

(uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 65/11, G. Misiurek, M. Bączyk, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 20 lipca 2011 r., VIII Ca 187/11, zagadnienia prawnego:

„1. Czy roszczenie przedsiębiorcy o zwrot nienależnie pobranych opłat za wydanie karty pojazdu, uiszczonych w związku z rejestracją pojazdów sprowadzanych w ramach działalności gospodarczej z państwa będącego członkiem Unii Europejskiej,

jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?

2. Czy obowiązek zwrotu nienależnie pobranej opłaty za wydanie karty pojazdu dotyczy całej opłaty w kwocie 500 zł, czy też ogranicza się do różnicy między tą opłatą a kwotą 75 zł, stanowiącą koszt druku i dystrybucji karty?”
podjął uchwałę:

Roszczenie przedsiębiorcy o zwrot nienależnie pobranej opłaty z tytułu wydania karty pojazdu, uiszczonej w związku z rejestracją pojazdu sprowadzonego w ramach działalności gospodarczej z państwa będącego członkiem Unii Europejskiej, nie jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.

(uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 67/11, G. Misiurek, M. Bączyk, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 29 lipca 2011 r., IX Ca 273/11, zagadnienia prawnego:

„Czy skutkiem postanowienia sądowego orzekającego o podziale majątku wspólnego byłych małżonków, przyznającego na wyłączną własność jednemu z nich niezabudowaną nieruchomość nabytą uprzednio przez oboje z nich na zasadzie wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej od gminy, jest wygaśnięcie prawa pierwokupu przysługującego gminie z mocy art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.)?”
podjął uchwałę:

Przyznanie przez sąd w postępowaniu o podział majątku wspólnego jednemu z małżonków własności niezabudowanej nieruchomości, nabytej uprzednio od gminy przez oboje małżonków na zasadzie wspólności majątkowej, nie powoduje wygaśnięcia prawa pierwokupu przysługującego

gminie na podstawie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 71/11, G. Misiurek, M. Bączyk, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 6 września 2011 r., X Ga 173/11 (X Ga 174/11), zagadnienia prawnego:

„Czy na podstawie art. 56 § 1 zd. 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 03.188.1848 ze zm.), rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego ze swoich członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku;

- w przypadku odpowiedzi pozytywnej na to pytanie, czy w banku spółdzielczym na wyznaczenie takiej osoby do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu wymagana jest zgoda Komisji Nadzoru Finansowego przewidziana w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 00.119.1252 ze zm.);

- czy członek rady nadzorczej wyznaczony do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu banku spółdzielczego może skutecznie wystąpić, w trybie art. 12 ust. 4 zd. 2 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 00.119.1252 ze zm.), z wnioskiem o powołanie członków zarządu tego banku?”

podjął uchwałę:

Rada nadzorcza banku spółdzielczego może wyznaczyć jednego z jej członków do czasowego pełnienia funkcji prezesa zarządu tego banku (art. 56 § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze, jedn.tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1848 ze zm.) bez potrzeby uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego, przewidzianej w art. 12 ust. 3 ustawy

z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 19, poz. 1252 ze zm.). Wyznaczony prezes zarządu nie jest uprawniony do występowania z wnioskiem o powołanie członków zarządu banku (art. 12 ust. 4 zdanie drugie tej ustawy).

(uchwała z dnia 25 listopada 2011 r., III CZP 76/11, G. Misiurek, M. Bączyk, M. Romańska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 15 czerwca 2011 r., II Cz 555/11, zagadnienia prawnego:

„Czy dokument pełnomocnictwa jest warunkiem formalnym wniosku (art. 126 § 3 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) o wszczęcie postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 783 § 4 k.p.c., składanego w systemie teleinformatycznym przez pełnomocnika wierzyciela?”

podjął uchwałę:

Pełnomocnik wierzyciela, składający do komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 797 § 2 w zw. z art. 783 § 4 k.p.c., ma obowiązek wykazać swoje umocowanie w sposób określony w art. 89 § 1 i art. 126 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 66/11, J. Gudowski, K. Tyczka-Rote, R. Dzięczek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2011 r., XII Gz 304/11, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku częściowego zasądzenia kosztów procesu konieczne jest odrębne wyrzekanie o oddaleniu wniosku w pozostałym zakresie?”

podjął uchwałę:

W razie nieuwzględnienia wniosku o przyznanie kosztów procesu w całości, zbędne jest orzekanie o oddaleniu tego wniosku w pozostałej części.

(uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 69/11, J. Gudowski, K. Tyczka-Rote, R. Dziczek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2011 r., XII Gz 343/10, zagadnienia prawnego:

„Czy określony w przepisie art. 6 ust. 3 zdanie 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2002 r., Nr 123, poz. 1059 z późniejszymi zmianami) sposób uwierzytelniania odpisów dokumentów przez radców prawnych dotyczy również odpisu pełnomocnictwa procesowego o którym mowa w art. 89 § 1 zdanie 2 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Sposób sporządzania przez radcę prawnego poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem, określony w art. 6 ust. 3 zd. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65 ze zm.), ma zastosowanie również do uwierzytelniania odpisu pełnomocnictwa (art. 89 § 1 k.p.c.).

(uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 70/11, J. Gudowski, K. Tyczka-Rote, R. Dziczek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 28 lipca 2011 r., VI ACa 59/11, zagadnienia prawnego:

„Czy ustanowiony w art. 14 ust. 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (tekst jednolity Dz.U. 07.36.232 ze zmianami) zakaz jakichkolwiek czynności dowodowych zmierzających do ujawnienia okoliczności o których mowa w ust. 1, 1b i 2 tego przepisu dotyczy także postępowań sądowych innych, niż postępowanie karne, w którym zapadło postanowienie w przedmiocie dopuszczenia dowodu z zeznań świadka koronnego, a jeśli tak, czy zakaz ten wiąże sąd w innych postępowaniach również po zakończeniu ochrony i pomocy, o których mowa w tym przepisie?”

podjął uchwałę:

Zakaz dowodowy ustanowiony w art. 14 ust. 4 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232 ze zm.) dotyczy postępowania cywilnego i obejmuje także okres po ustaniu ochrony i pomocy, przewidzianej w tej ustawie.

(uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 73/11, J. Gudowski, K. Tyczka-Rote, R. Dziczek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 1 sierpnia 2011 r., I Cz 198/11, zagadnienia prawnego:

„Czy pełnomocnik wierzyciela składając wniosek o wszczęcie egzekucji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze zobowiązany jest do przedłożenia komornikowi dokumentu pełnomocnictwa?”

podjął uchwałę:

Pełnomocnik wierzyciela, składający do komornika za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego, o którym mowa w art. 797 § 2 w zw. z art. 783 § 4 k.p.c., ma obowiązek wykazać swoje umocowanie w sposób określony w art. 89 § 1 i art. 126 § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 30 listopada 2011 r., III CZP 74/11, J. Gudowski, K. Tyczka-Rote, R. Dziczek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 28 czerwca 2011 r., I Ca 109/11, zagadnienia prawnego:

„Czy po wejściu w życie art. 491 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (dodanego ustawą z dnia 14 czerwca 2007 r., Dz.U. Nr 125, poz. 873) członek spółdzielni – w razie bezczynności spółdzielni – może żądać w postępowaniu nieprocesowym na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 powołanej na wstępie ustawy ustanowienia na jego rzecz odrębnej własności lokalu, czy też jedyną drogą do realizacji tego uprawnienia jest powództwo wytoczone w oparciu o art. 491 w związku z art. 49 ust. 1 tejże ustawy?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 17 listopada 2011 r., III CZP 63/11, D. Zawistowski, B. Ustjanicz, M. Machnij)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 83/11

„Czy wynikający z art. 514 § 1 k.p.c. brak konieczności wyznaczenia rozprawy w postępowaniu o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego oznacza dopuszczalność rozpoznania przez sąd pierwszej instancji takiej sprawy na posiedzeniu niejawnym, czy też konieczne jest wyznaczenie posiedzenia jawnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 7 września 2011 r., II Ca 427/11, D. Iskra, E. Bazelan, A. Ścioch-Kozak)

Sąd Okręgowy wskazał, że z art. 514 § 1 k.p.c. wynika, iż rozprawa w postępowaniu nieprocesowym odbywa się obligatoryjnie w wypadkach wskazanych przez ustawę, przy czym nie oznacza to, iż w pozostałych przypadkach sąd może orzekać na posiedzeniu niejawnym (por. art. 9 k.p.c. i art. 45 ust. 1 Konstytucji). Także w postępowaniu nieprocesowym zasadą jest orzekanie na posiedzeniu jawnym, a tylko w wypadkach wyraźnie przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego na posiedzeniu niejawnym. Brak obowiązku przeprowadzenia rozprawy nie wyłącza samej zasady posiedzenia jawnego. Przemawia za tym również art. 514 § 2 k.p.c., zgodnie z którym posiedzenie niejawne ma w postępowaniu nieprocesowym charakter wyjątku powołanego w przepisie. Sąd drugiej instancji powołał się w tym zakresie m.in. na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia z dnia 9 grudnia 1982 r., III PZP 5/82 (OSNC 1983, nr 5–6, poz. 62). Pogląd ten wspiera również treść art. 626¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym sprawy w postępowaniu wieczystoksięgowym rozpoznawane są na posiedzeniu niejawnym, co sugeruje, że rozpoznawanie sprawy na posiedzeniu niejawnym nie jest zasadą w całym postępowaniu nieprocesowym, skoro konieczne było wprowadzenie szczególnego unormowania, chyba że przepis ten jest szczególny jedynie wobec art. 608 k.p.c.

Możliwe jest odmienne stanowisko, sprowadzające się do uznania w postępowaniu nieprocesowym dualizmu posiedzeń i przeciwstawienia rozprawy

posiedzeniom niejawnym z pominięciem posiedzenia jawnego niebędącego rozprawą. Regułą w postępowaniu nieprocesowym według tego poglądu jest rozpoznawanie spraw na posiedzeniu niejawnym. Artykuł 514 nie jest odpowiednikiem art. 148 § 1 k.p.c., a przepisem w stosunku do niego szczególnym. Choć w art. 514 § 1 k.p.c. nie używa wprost pojęcia „posiedzenie niejawne”, to wniosek taki może wynikać *a contrario* z jego treści oraz z wykładni celowościowej i funkcjonalnej. Na poparcie tego stanowiska Sąd Okręgowy przywołał m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1971 r., III CZP 19/71 (OSNC 1971, nr 10, poz. 172), z dnia 7 marca 1979 r., III CZP 96/78 (OSNC 1979, nr 9, poz. 164) oraz z dnia 27 lutego 2002 r., III CZP 3/02 (OSNC 2002, nr 12, poz. 145).

Z art. 514 § 1 wynika, że sąd może rozpoznać sprawę bez wysłuchania uczestników i osobistego kontaktu z nimi, opierając się na ich pisemnych oświadczeniach, nie mając obowiązku wyznaczania posiedzenia w tym celu. Również charakter sprawy o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego i zakres kognicji sądu przemawiają za zbędnością wyznaczenia rozprawy lub posiedzenia jawnego, gdyż nie przyczyniłoby się to do prawidłowego i bardziej wnikliwego rozpoznania sprawy. Sąd nie bada prawdziwości twierdzeń zawartych we wniosku, a ogranicza się do oceny czy złożenie do depozytu jest prawnie uzasadnione w przedstawionych okolicznościach.

A.T.

*

III CZP 84/11

„Czy w spółdzielni mieszkaniowej, w której w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 125, poz. 873 ze zm.) najwyższym organem spółdzielni było zebranie przedstawicieli, organ ten zachował swój status wówczas, gdy spółdzielnia nie dokonała zmiany statutu do dnia 30 listopada 2007 r. lub nie zarejestrowała zmiany statutu do dnia 30 grudnia 2007 r.?”

(wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 3 listopada 2011 r., RPO-644482-IV-SK/10)

Wnioskodawca podniósł, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych występują rozbieżności dotyczące konsekwencji nieuchwalenia zmiany statutów lub niedokonania zgłoszenia takiej zmiany do Krajowego Rejestru Sądowego w spółdzielniach mieszkaniowych, w których w dniu wejścia w życie powołanej wyżej ustawy najwyższym organem było zebranie przedstawicieli, sporowadżające się do tego, czy w takich spółdzielniach może nadal działać zebranie przedstawicieli na dotychczasowych zasadach, czy przestało ono istnieć z mocy prawa, a jego kompetencje przejęło walne zgromadzenie.

Pogląd, zgodnie z którym twierdzenie, że z dniem 1 stycznia 2008 r. zebranie przedstawicieli spółdzielni przestało istnieć jako jej organ jest sprzeczne z treścią art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, wnioskodawca poparł argumentacją wyrażoną m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2010 r., IV CSK 310/09 (OSNC-ZD 2010, nr C, poz. 89), w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2011 r., II CSK 32/11 (nie publ.) i z dnia 17 czerwca 2011 r., II CSK 620/10 (nie publ.) oraz postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., I CSK 729/10 (nie publ.). Wskazał także, że zamiarem ustawodawcy było pozostawienie spółdzielcom decyzji co do sposobu ich organizacji, a nawet jeśli intencją ustawodawcy była likwidacja zebrań przedstawicieli, to nie przewidział on szczególnej sankcji za nieuchwalenie zmiany do statutu lub niezgłoszenie uchwalonych zmian do sądu rejestrowego dopuszczając do powstania luki prawnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzegł jednak, że odmienne stanowisko było wielokrotnie prezentowane w orzecznictwie sądów powszechnych, w tym głównie – choć nie wyłącznie – w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Warszawie, który negując stanowisko Sądu Najwyższego wyraził pogląd, iż zebrania przedstawicieli utraciły status organów spółdzielni mieszkaniowych (wyroki z dnia 28 stycznia 2011 r., VI ACa 338/10, z dnia 21 grudnia 2010 r., VI ACa 1000/10, oraz z dnia 16 grudnia 2009 r., VI ACa 405/09).

Wnioskodawca stwierdził, że rozbieżność występująca w orzecznictwie wynika z doboru i zastosowania metod wykładni; sądy nie potrafiły ustalić znaczenia powołanego art. 9 ust. 2, stosując dyrektywy językowe lub językowe i systemowe,

więc w dużej mierze odwoływały się również do wykładni celowościowej, podczas gdy cel ustawy był postrzegany w sposób niejednolity.

A.T.

*

III CZP 85/11

„Czy w świetle art. 363 § 1 w zw. z art. 361 § 2 k.c. poszkodowany może żądać od ubezpieczyciela w ramach jego odpowiedzialności gwarancyjnej z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych ustalenia wysokości odszkodowania za szkodę w pojeździe według cen części oryginalnych bezpośrednio pochodzących od producenta pojazdu w sytuacji, gdy uszkodzeniu uległy tego rodzaju części i zachodzi konieczność ich wymiany na nowe?”

(wniosek Rzecznika Ubezpieczonych z dnia 9 listopada 2011 r., RU/304/PW/11)

Rzecznik przedstawił występujące w orzecznictwie sądów powszechnych rozbieżności dotyczące ustalania zakresu odpowiedzialności ubezpieczycieli z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych z uwzględnieniem cen części zamiennych pochodzących od producenta uszkodzonego pojazdu albo cen części zamiennych o porównywalnej jakości, jednakże niepochodzących od takiego producenta. Według jednego stanowiska, poszkodowany ma prawo domagać się odszkodowania ustalonego na podstawie cen części oryginalnych niezależnie od wieku uszkodzonego pojazdu, stanu jego eksploatacji oraz okoliczności, czy na rynku dostępne są nieoryginalne części zamienne o porównywalnej jakości, jak również niezależnie od tego, czy sposób naprawienia szkody polegać ma na zapłacie dopiero przewidywanych, czy już poniesionych kosztów naprawy pojazdu. Naprawa pojazdu powinna być bowiem przeprowadzona zgodnie z technologią przewidzianą przez producenta, w sposób gwarantujący bezpieczeństwo późniejszej jego eksploatacji. Ustalenie odszkodowania według cen części oryginalnych nie doprowadzi do wzbogacenia poszkodowanego, skoro powypadkowy stan pojazdu automatycznie obniża jego wartość handlową,

chyba że zastosowanie części oryginalnych powoduje wzrost wartości pojazdu w porównaniu do stanu sprzed wypadku.

Zgodnie z innym poglądem, ustalenie odszkodowania według cen części nieoryginalnych, o porównywalnej jakości, jest dopuszczalne, jeśli przemawia za tym wiek i stan eksploatacji pojazdu oraz gdy poszkodowany wybrał sposób naprawienia szkody polegający na zapłacie przewidywanych kosztów naprawy pojazdu. Jedynie wówczas, gdy poszkodowany żąda zapłaty równowartości poniesionych już kosztów naprawy dokonanej z użyciem części oryginalnych, wysokość odszkodowania może być ustalona z uwzględnieniem cen takich części. Jeśli jednak naprawa pojazdu z użyciem części nieoryginalnych, o porównywalnej jakości, była możliwa do wykonania i mniej kosztowna, ustalenie odszkodowania powinno nastąpić w oparciu o ceny części nieoryginalnych.

R.B.

*

III CZP 86/11

„Czy zachodzi nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 6 k.p.c. w sprawie należącej z mocy art. 17 pkt 1 k.p.c. do właściwości rzeczowej sądu okręgowego, rozpoznanej przez sąd rejonowy po przekazaniu temu sądowi sprawy przez sąd okręgowy postanowieniem wydanym na podstawie art. 200 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 10 sierpnia 2011 r., II Ca 398/11, A. Podolska-Kojtych, E. Łuchtaj, A. Mikołajewski)

Zdaniem Sądu Okręgowego, problem dotyczy kwestii znaczenia skutków procesowych wadliwego zwrotnego przekazania sprawy przez sąd hierarchicznie wyższy sądowi niższemu. Można bronić poglądu, że w takiej sytuacji dochodzi do proceduralnego określenia właściwości sądów dla przekazywanej sprawy, które jest wiążące; skoro sąd wyższego rzędu już raz uznał się w sprawie za sąd niewłaściwy i przekazał sprawę do rozpoznania sądowi niższego rzędu, to jest on związany swoją decyzją i nie może poddawać kontroli postanowienia o przekazaniu i ponownie badać swojej właściwości. Tym samym dochodzi do ostatecznego określenia właściwości

sądu na potrzeby konkretnej sprawy, co wyklucza możliwość stwierdzenia przez sąd odwoławczy nieważności postępowania określonej w art. 379 pkt 6 k.p.c. Stanowisko takie jest równoznaczne z przyznaniem prymatu związania wynikającego z postanowienia o właściwości (art. 200 § 2 k.p.c.) nad nieważnością postępowania.

G.G.

*

III CZP 87/11

„Czy w przypadku zbycia lokalu mieszkalnego przez gminę na rzecz osoby fizycznej na zasadach preferencyjnych polegających na udzieleniu bonifikaty od ceny (art. 68 ust. 1 pkt 7 i ust. 1a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami – tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 261 poz. 2603 ze zm.) nabywca lokalu mieszkalnego zobowiązany jest do zwrotu całej kwoty równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji, jeśli sprzedał ten lokal mieszkalny przed upływem 5 lat od dnia nabycia, a środki uzyskane ze sprzedaży lokalu przeznaczył tylko w części na nabycie innego lokalu mieszkalnego (art. 68 ust. 2 w zw. z ust. 2a cyt. ustawy o gospodarce nieruchomościami), czy też obowiązek ten aktualizuje się jedynie proporcjonalnie w odniesieniu do pozostałej części środków nie przeznaczonych bezpośrednio na nabycie innego lokalu?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 października 2011 r., I ACa 957/11, A. Perkowska, J. Kuł, M. Ożóg)

W ocenie Sądu Apelacyjnego, więcej argumentów przemawia za obowiązkiem proporcjonalnego zwrotu części środków nieprzeznaczonych bezpośrednio na nabycie innego lokalu.

Uzasadnieniem dla wprowadzenia art. 68 ust. 2a pkt 5 u.g.n. było stworzenie mechanizmu, który z jednej strony umożliwia szybszy obrót wtórny lokalami nabytymi na preferencyjnych zasadach, a z drugiej zapewnia powrót środków uzyskanych ze sprzedaży lokali mieszkalnych na rynek obrotu nieruchomościami. W przypadku zatem przeznaczenia jedynie części środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży lokalu mieszkalnego na nabycie innego lokalu zakładany przez ustawodawcę cel

może być osiągnięty jedynie częściowo. Z tego względu obowiązek zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie powinien materializować się tylko proporcjonalnie i obejmować nadwyżkę nieprzeznaczoną na nabycie innego lokalu mieszkalnego. W przeciwnym razie zbywcy lokali nabytych wcześniej od gminy zmuszeni byłiby do podejmowania nieracjonalnych decyzji i nabywania mieszkań większych i droższych, chociaż ich potrzeby mieszkaniowe tego nie wymagają. Trudne do zaakceptowania byłoby także uwzględnianie żądań zwrotu kwoty równej zwaloryzowanej bonifikacie, gdy różnica między ceną zbycia lokalu a ceną nabycia innego lokalu byłaby nieznaczną.

G.G.

GLOSY

prawo cywilne materialne

1. Umowa zawarta w procesie inwestycyjnym pomiędzy dwoma podwykonawcami przed datą wejścia w życie ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 49, poz. 408) jest umową o dzieło.

2. Odesłanie w umowie o dzieło do ustaleń poczynionych z głównym wykonawcą, dotyczących wynagrodzenia należnego za wykonanie robót dodatkowych, w sytuacji braku efektu tych ustaleń, uzasadnia sięgnięcie do art. 628 § 1 k.c. (*wyrok z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 263/07, B. Mysza, L. Walentynowicz, M. Kłós, niepubl.*)

Glosa

Ewy Marcisz, Glosa 2011, nr 4, s. 66

Glosa jest aprobująca.

W ocenie autorki glosy, analizowany wyrok Sądu Najwyższego stanowił przede wszystkim ciekawą ilustrację relacji gospodarczych pomiędzy podmiotami współpracującymi, jako podwykonawcy. Glosatorka dokonała analizy relacji kontraktowych stron w zakresie ewolucji od negocjacji oraz ramowych ustaleń do konsensusu w ramach umowy o dzieło. W konkluzji zajęła stanowisko, że instytucja bezpodstawnego wzbogacenia, a konkretnie nienależnego świadczenia, była właściwą podstawą do konstruowania roszczeń w analizowanej sprawie.

P.G.

*

Roszczenie o zwrot wartości nakładów poniesionych przez jednego ze współwłaścicieli na rzecz wspólną przysługuje przeciwko osobom, które były

współwłaścicielami w czasie dokonywania tych nakładów, również wtedy, gdy osoby te zbyły swoje udziały nieodpłatnie.

(uchwała z dnia 21 lutego 2008 r., III CZP 144/07, M. Sychowicz, H. Wrzeszcz, K. Pietrzykowski, OSNC 2009, nr 2, poz. 22; BSN 2008, nr 2, poz. 10; MoP 2008, nr 14, s. 756; Rej. 2009, nr 3, s. 163; R.Pr. 2009, nr 2, s. 78)

Glosa

Michała Niedośpiała, Jurysta 2011, nr 5, s. 16

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podzielił pogląd o wyłącznie obligacyjnym, nie zaś realnym charakterze roszczeń o zwrot nakładów na rzecz wspólną, wskazując na ugruntowanie tej koncepcji w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przypadki ukształtowania roszczenia jako obligacji realnej podlegają, zdaniem autora, regule *numeri clausi*, a tym samym przyjęcie takiej konstrukcji co do roszczenia o zwrot nakładów uzależnione jest od decyzji ustawodawcy. W konsekwencji, jak zauważył autor, zobowiązania te, inaczej niż zobowiązania realne, ulegają także przedawnieniu zgodnie z ogólnymi regułami prawa cywilnego.

Orzeczenie było również przedmiotem glosy A. Borowicza (Monitor Prawniczy 2011, nr 10, s. 559).

M.G.

*

Wniesienie pozwu z żądaniem zapłaty zachowku przerywa bieg przedawnienia roszczenia o zachówek nawet jeżeli ostatecznie żądana kwota zachowku okaże się wyższa od sformułowanej w pozwie.

(wyrok z dnia 17 kwietnia 2009 r., III CSK 298/08, S. Dąbrowski, H. Pietrkowski, W. Katner, OSNC-ZD 2009, nr 4, poz. 107; BSN 2009, nr 9, s. 9; MoP 2010, nr 11, s. 637; MoP 2009, nr 10, s. 524; Pal. 2009, nr 5-6, s. 271; NPN 2009, nr 3, s. 101; Rej. 2009, nr 11, s. 169; Rej. 2010, nr 1, s. 171; Rej. 2010, nr 6, s. 143)

Glosa

Pawła Księżaka i Katarzyny Szymury, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 11, poz. 113

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorzy dostrzegli, że dochodzenie roszczenia o zachowek może być trudniejsze od dochodzenia innych roszczeń. Przypomnieli, że przedmiotowa zmiana powództwa polegająca na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego przerywa bieg przedawnienia nowego roszczenia w chwili zgłoszenia go w sposób wymagany przez przepisy proceduralne. Zauważyli, że po uchyleniu art. 321 § 2 k.c., dopuszczającego orzekanie ponad żądanie, przerwa przedawnienia następuje jedynie w granicach żądania pozwu również w sprawach odszkodowawczych i alimentacyjnych.

Wbrew stanowisku Sądu Najwyższego, komentatorzy uznali, że sprawy o zachowek nie są na tyle wyjątkowe, by nie odnosiły się do nich przedstawione zasady dotyczące przerwy przedawnienia. Przyjęli, że w odniesieniu do roszczeń o zachowek przerwa biegu przedawnienia następuje do wysokości dochodzonego roszczenia. Wskazali też na skutki podzielenia stanowiska odmiennego, zgodnie z którym żądanie wierzyciela obejmuje całość roszczenia, niezależnie od jego wysokości. Dostrzegli, że w takim przypadku kolejny pozew o część roszczenia nieobjętą pierwotnym pozvem powinien zostać odrzucony ze względu na powagę rzeczy osądzonej.

W końcowej części opracowania autorzy postulowali, aby przeciwdziałać niesłusznym rozstrzygnięciom przez stosowanie instytucji nadużycia prawa podmiotowego.

M.P.

Zbieg roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniami z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania jest wyłączony.

(wyrok z dnia 7 maja 2009 r., IV CSK 523/08, I. Gromska-Szuster, W. Katner, K. Zawada, OSNC 2010, nr A, poz. 12; BSN 2009, nr 10, s. 14; MoP 2010, nr 20, s.1138; ; Rej. 2009, nr 12, s. 152; NPN 2009, nr 4, s. 121)

Glosa

Krzystofa Topolewskiego, Monitor Prawniczy 2011, nr 22, s. 1231

Zdaniem autora analiza zawartej w wyroku argumentacji pozwala wyróżnić dwa kierunki uzasadnienia jego tezy. Po pierwsze, Sąd Najwyższy opowiedział się za ograniczeniem zakresu stosowania art. 414 k.c. do roszczeń odszkodowawczych należących jedynie do reżimu deliktowego. Pogląd ten wspiera stwierdzenie, że uwzględniająca specyfikę stosunków zobowiązaniowych szczegółowa regulacja tych stosunków uniemożliwia unormowany w powołanym przepisie zbieg roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniem wynikającym z przepisów odpowiedzialności kontraktowej. Zdaniem autora, drugi kierunek rozumowania, zawarty w uzasadnieniu komentowanego wyroku, dotyczy rozbieżności poglądów co do objęcia unormowaniem art. 414 k.c. roszczeń odszkodowawczych w reżimie kontraktowym. Sąd Najwyższy opowiedział się ostatecznie za wykluczeniem tych roszczeń z zakresu zastosowania powołanego przepisu.

Glosator zwrócił jednak uwagę na mocno zarysowaną w piśmiennictwie akceptację poglądu odmiennego. Stwierdził, że zawarty w wyroku argument, który nawiązuje do regulacji zobowiązań wykluczającej zbieg objętych ramami odpowiedzialności kontraktowej roszczeń z roszczeniem z bezpodstawnego wzbogacenia, znajduje potwierdzenie w doktrynie, natomiast poglądy w przedmiocie takiego zbiegu na poziomie roszczenia odszkodowawczego z art. 471 k.c. są rozbieżne; akceptowane jest stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu poza nieobjętym przepisem art. 414 k.c. unormowaniem szczególnych sytuacji odpowiedzialności kontraktowej.

Według glosatora, Sąd Najwyższy przyjął, że nienależyte spełnienie świadczenia nie uzasadnia traktowania jako szkody części wynagrodzenia

uiszczonego za to świadczenie. Twierdzenie to koresponduje z teoretycznym opisem prawnie doniosłego uszczerbku, który wynika z nienależytego wykonania zobowiązania. Biorąc pod uwagę ekwiwalentność świadczeń, można jednak dostrzec zależność pomiędzy obiema wspomnianymi wartościami oraz pewną nieprawidłowość sytuacji, w której dłużnik otrzymuje pełne wynagrodzenie za nienależyte wykonanie zobowiązania.

Powstaje w związku z tym problem prawnej oceny takiego stanu rzeczy. Przy uwzględnieniu perspektywy uiszczenia ekwiwalentu, który odpowiada wartości świadczenia spełnionego należycie, przez poszkodowanego w opisany sposób wierzyciela, to pojawia się pytanie o wpływ nienależytego wykonania zobowiązania na powinność świadczenia tego ekwiwalentu oraz o konsekwencje prawne wykonania tej powinności.

Autor zwrócił uwagę, że przepisy regulujące niektóre umowy obligacyjne przewidują w tego rodzaju przypadkach prawo żądania zmniejszenia świadczenia wzajemnego. Jako przykład wskazał art. 560 § 1 k.c. Jego zdaniem, spotykane w judykaturze i piśmiennictwie wypowiedzi wskazują, że celem powołanego przepisu jest przywrócenie ekwiwalentności świadczeń. Zawarte w art. 556 § 1 i rozwinięte w art. 560 § 3 k.c. założenie, że może istnieć różnica pomiędzy wartością rzeczy wolnej od wad i wartością rzeczy wadliwej, pozwala stwierdzić, że zapłacona kwota, o którą można obniżyć cenę na podstawie art. 560 § 1 zdanie 1 k.c., stanowi wzbogacenie. Wniosek ten pozwala zatem dostrzec w charakteryzowanym unormowaniu motyw przywrócenia właściwej proporcji pomiędzy wartościami świadczeń, które ma zapobiegać odniesieniu lub prowadzić do zwrotu nieuzasadnionej korzyści majątkowej. Rozumowanie to wydaje się aktualne także w przypadku art. 637 § 2 oraz art. 664 § 1 k.c., co świadczy o zbieżności celów powołanych unormowań z celami przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Zestawienie przypadku zmniejszonej wartości świadczenia spełnionego nienależycie ze szczególnymi regulacjami dedykowanymi umowie sprzedaży, umowie o dzieło oraz umowie najmu prowadzi do pytania o to, czy powołane regulacje dowodzą wyjątkowego związku tego przypadku z bezpodstawnym wzbogaceniem. Według autora, taki związek występuje nie tylko w sytuacjach szczególnie uregulowanych. Różnica pomiędzy wartością świadczenia spełnionego należycie i wartością świadczenia spełnionego nienależycie wyznacza zatem poziom nie tylko szkody,

ale również korzyści, która formalnie może mieścić się w zakresie zastosowania art. 405 k.c.

R.N.

*

Roszczenie zleceniodawcy wobec spedytora przewoźnego - a to ze względu na dwukrotne jego zapłacenie przez zleceniodawcę: najpierw spedytorowi, a następnie na podstawie art. 51 Prawa przewozowego także przewoźnikowi - jest roszczeniem wynikającym z umowy, o której mowa w art. 392 k.c.

(wyrok z dnia 16 grudnia 2009 r., I CSK 162/09, J. Górowski, W. Katner, B. Myszką OSP 2011, nr 1, poz. 11)

Glosa

Rafała Feldo, Glosa 2011, nr 4, s. 50

Glosa jest aprobująca.

W ocenie autora, Sąd Najwyższy skłonił się ku odpowiedzialności gwarancyjnej opartej na rozwiązaniu przewidzianym w art. 392 k.c. Jednakże, zdaniem glosatora, za zasadną można uznać, w okolicznościach sprawy, zarówno odpowiedzialność gwarancyjną unormowaną w art. 391 k.c., jak i przewidzianą w art. 392 k.c. Glosator zauważył, że dokonana wykładnia w oczywisty sposób prowadzi do zmodyfikowania uprzednich poglądów Sądu Najwyższego na ocenę ustalania biegu przedawnienia roszczeń odszkodowawczych i chwili wymagalności roszczenia odszkodowawczego.

W dalszej kolejności glosator podkreślił, że Sąd Najwyższy zakwestionował wprost możliwość objęcia roszczeń odszkodowawczych hipotezą art. 803 § 2 k.c. W rezultacie, jak stwierdził, prostą konsekwencją uznania odpowiedzialności gwarancyjnej ustanowionej w art. 392 k.c. było przyjęcie nie rocznego terminu przedawnienia określonego w art. 803 § 1 k.c., lecz 3-letniego ustalanego na zasadach ogólnych, zgodnie z art. 118 k.c.

Komentowane orzeczenie omówił także w glosie P. Machnikowski (OSP 2011, nr 1, poz. 11).

P.G.

Krąg podmiotów uprawnionych do wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego określa art. 407 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.).

(uchwała z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 115/09, S. Dąbrowski, W. Katner, G. Misiurek, OSNC 2010, nr 7-8, poz. 106; BSN 2010, nr 1; s. 10; MoP 2010, nr 16, s. 905; Rej. 2010, nr 4, s. 175; Rej. 2010, nr 9, s. 154)

Komentarz

Alicji Piskorz, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 35

Komentarz jest aprobujący.

Zdaniem autorki, Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że w polskiej wersji językowej rozporządzenia 1346/2000 z dnia 2 maja 2005 r. w sprawie postępowania upadłościowego występuje rozdzielenie pojęcia głównego postępowania upadłościowego i wtórnego postępowania upadłościowego. Ten podział postępowania upadłościowego na główne i wtórne nie występuje we wszystkich państwach Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 28 rozporządzenia 1346/2000, jeżeli przepisy tego rozporządzenia nie stanowią inaczej, wtórne postępowanie upadłościowe podlega prawu państwa członkowskiego, na terytorium którego zostało ono wszczęte. Oznacza to, że jeżeli wtórne postępowanie upadłościowe ma zostać wszczęte w Polsce, powinno ono przebiegać zgodnie z przepisami polskimi.

Prawo upadłościowe i naprawcze w tytule IV (art. 405–412) reguluje wtórne postępowanie upadłościowe. Komentatorka wskazała, że Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że ww. przepisy są przepisami szczególnymi wobec przepisów regulujących w sposób ogólny postępowanie upadłościowe, w tym także kwestię legitymacji do wniesienia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego. Należy zatem uznać, zdaniem autorki, stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w komentowanej uchwale za prawidłowe.

Ponadto z art. 29 rozporządzenia 1346/2000 wynika wprost odesłanie do przepisów krajowych dotyczących konkretnie postępowania wtórnego. W ocenie

glosatorki, potwierdza to, że legitymację do wszczęcia wtórnego postępowania upadłościowego należy oceniać jedynie na podstawie art. 407 Prawa upadłościowego i naprawczego.

Autorka wskazała, że analizowana uchwała jednoznacznie rozstrzygnęła, iż wtórne postępowanie upadłościowe, które ma zostać wszczęte w Polsce, podlega przepisom polskim interpretowanym zgodnie z rozporządzeniem 1346/2000 w polskiej wersji językowej, która jest dostosowana do polskiego systemu prawnego. Zdaniem glosatorki, podkreślić należy, że pomimo faktu, iż w innych wersjach językowych nie ma podziału na postępowanie upadłościowe główne i wtórne, to jeżeli postępowanie wtórne będzie wszczęte w Polsce, należy podział ten uwzględnić.

Uchwałę opatrzyła komentarzem także M. Korniluk (Monitor Prawniczy 2010, nr 19, dodatek, s. 33).

S.Z.

*

Do oświadczenia wspólnika o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym ma zastosowanie art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c.

W braku odmiennego zastrzeżenia, rozporządzenie przez wspólnika na rzecz spółki wszystkimi swymi udziałami w celu ich umorzenia powoduje przejście na spółkę także przysługującego wspólnikowi prawa pierwszeństwa objęcia nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki.

(uchwała z dnia 25 stycznia 2010 r., III CZP 84/10, M. Kocon, H. Wrzeszcz, K. Zawada, OSNC 2011 nr 7-8, poz. 77, Rej. 2011, nr 1, s. 152, BSN 2010, nr 11, s. 11 ; NPN 2010, nr 4, s. 120)

Komentarz

Damiana Dworka i Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 44

Jak zauważyli autorzy komentarza, oświadczenie o objęciu udziałów lub objęciu podwyższenia wartości udziałów już istniejących złożyć może albo dotychczasowy wspólnik, któremu przysługuje prawo poboru nowych udziałów, ewentualnie prawo objęcia podwyższenia wartości udziałów już istniejących (który jednak musi być

wspólnikiem spółki na dzień złożenia spółce takiego oświadczenia), albo nowy potencjalny wspólnik, ale tylko jeśli przewiduje to umowa spółki lub uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego (art. 258 § 1 zdanie pierwsze k.s.h.).

Autorzy wskazali, że w doktrynie wyrażono stanowisko, iż przy podwyższeniu kapitału zakładowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością chodzi o zgodne oświadczenia woli stron co do powstania (zmiany treści) obligacyjno-organizacyjnego stosunku członkostwa w spółce oraz jednostronnym zobowiązaniem wspólnika do wniesienia wkładu. Zawsze jednak oświadczenie o objęciu udziałów lub objęciu podwyższenia wartości udziałów już istniejących będzie oświadczeniem woli do którego stosować należy – na mocy odesłania zawartego w art. 2 k.s.h. – odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego.

Trafnie więc, zdaniem komentatorów, Sąd Najwyższy w omawianym orzeczeniu wskazał, że zgodnie z art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. oświadczenie woli – co do zasady – złożone jest adresatowi z chwilą, gdy doszło do niego w taki sposób, że mógł on się zapoznać z jego treścią.

A.Z.

*

Na podstawie art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.) wspólnota mieszkaniowa nie może udzielić zarządowi pełnomocnictwa do złożenia oświadczenia o ustanowieniu służebności drogowej.

(uchwała z dnia 5 lutego 2010 r., III CZP 127/09, M. Sychowicz, J. Górowski, M. Kocon, OSNC-ZD 2010, nr 3, poz. 96; OSP 2010, nr 10, poz. 98; BSN 2010, nr 2, s. 8; Rej. 2010, nr 4, s. 173; Rej. 2010, nr 11, s. 199)

Glosa

Katarzyny Krupy-Lipińskiej, Studia Iuridica Toruniensia 2011, tom VIII, s. 223

Glosa ma charakter krytyczny.

Na wstępie autorka przyjęła interpretację treści uchwały, zgodnie z którą oświadczenie zarządu wspólnoty mieszkaniowej złożone na podstawie

pełnomocnictwa udzielonego zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy o własności lokali, lecz w celu wykonania innej uchwały niż wymieniona w art. 22 ust. 3 pkt 5, 5a i 6 ustawy nie odnosi skutku w stosunku do właścicieli wszystkich lokali na podstawie art. 21 ust. 3 ustawy. Wyróżniła następnie dwie grupy czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, dotyczące wyłącznie administrowania nieruchomością wspólną oraz ingerujące w prawo własności przysługujące właścicielom lokali, a dotyczące nieruchomości wspólnej. Zajęła stanowisko, że w odniesieniu do pierwszej kategorii czynności wspólnota mieszkaniowa działa jako niepełna osoba prawna i w ramach przyznanej jej zdolności prawnej nabywa prawa oraz obowiązki związane z administrowaniem nieruchomością wspólną do własnego majątku. Uznała przy tym za wadliwe ustawowe wymaganie pełnomocnictwa w art. 22 ust. 2 ustawy, gdyż łączy ono instytucję organu niepełnej osoby prawnej z instytucją pełnomocnika. Stwierdziła następnie, że w odniesieniu do drugiej z wymienionych grup czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, obejmujących m.in. obciążenie nieruchomości wspólnej ograniczonym prawem rzeczowym, zarząd wspólnoty działa jako pełnomocnik wszystkich współwłaścicieli.

W dalszej części glosy autorka podniosła, że pogląd Sądu Najwyższego o zamkniętym katalogu czynności regulowanych w art. 22 ust. 2 ustawy jest zgodny z wynikami wykładni językowej. Wskazała, że konsekwencją aprobaty dla tego stanowisko jest uznanie, iż w przypadku czynności ingerujących w prawo współwłasności nieruchomości wspólnej innych niż określone w art. 22 ust. 3 pkt 5, 5a i 6 ustawy oświadczenie zarządu wspólnoty złożone na podstawie pełnomocnictwa z art. 22 ust. 2 ustawy nie odnosiłoby skutku w stosunku do właścicieli wszystkich lokali. W ocenie autorki, zapatrywanie takie prowadziło do pozbawienia skuteczności prawnej pełnomocnictwa do ich dokonania. Odwołując się do wykładni systemowej i funkcjonalnej, autorka zajęła w konkluzji stanowisko odmienne, zgodnie z którym do wszystkich czynności z grupy tych, które ingerują w prawo współwłasności nieruchomości wspólnej, zarówno wymienionych *explicite* w art. 21 ust. 3 ustawy o własności lokali, jak w niej niewymienionych (jak np. ustanowienie służebności drogowej), oświadczenie złożone na podstawie pełnomocnictwa udzielonego zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy odnosi skutek w stosunku do właścicieli wszystkich lokali.

Głosę do uchwały opracował również M. Gutowski (OSP 2010, nr 10, poz. 98). Omówili ją także K. Pałka i J. Pisuliński w "Przeglądzie orzecznictwa" (Forum Prawnicze 2011, nr 1, s. 88).

M.P.

*

Nowe udziały w kapitale podwyższonym na podstawie dotychczasowych postanowień umowy spółki (art. 257 § 1 i 3 k.s.h.) mogą objąć tylko dotychczasowi wspólnicy proporcjonalnie do przysługujących im już udziałów; w razie nieobjęcia przez nich udziałów w ten sposób, podwyższenie kapitału zakładowego nie dochodzi do skutku.

(wyrok z dnia 25 lutego 2010 r., I CSK 384/09, W. Katner, K. Tyczka-Rote, D. Zawistowski, OSNC 2010, nr 10, poz. 140; OSP 2011, nr 10, poz. 109; Rej. 2010, nr 11, s. 200; MoP 2011, nr 9, s. 494)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 10, poz. 109

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zakwestionował trafność wykładni art. 257 § 3 k.s.h. dokonanej przez Sąd Najwyższy, zgodnie z którą przepis ten powinien być odczytywany nie jako ograniczenie regulacji zawartych w art. 257 § 1 i 2 k.s.h., lecz jako regulacja szczególna znajdująca zastosowanie wtedy, gdy następuje podwyższenie kapitału przez utworzenie nowych udziałów, uchwała zaś o podwyższeniu nie wyłącza prawa pierwszeństwa dotychczasowych wspólników do objęcia udziałów. Wskazał, że interpretacja ta podważa sens regulacji zawartej w art. 257 § 3 k.s.h., w tym odesłania do odpowiedniego stosowania art. 260 § 2 k.s.h.

Glosator sformułował następnie wnioski dotyczące odpowiedniego stosowania art. 260 § 2 k.s.h. przy podwyższeniu kapitału zakładowego bez zmiany umowy spółki. Stwierdził, że wyłączone jest stosowanie postanowień powołanego przepisu stanowiących, że nowe udziały nie wymagają objęcia, gdyż pozostawałoby to w sprzeczności z art. 257 § 3 k.s.h. Podniósł również, że nowe udziały w kapitale

zakładowym, podwyższonym na podstawie dotychczasowej treści umowy spółki, mogą objąć tylko wspólnicy w stosunku do ich dotychczasowych udziałów.

Autor opracowania opublikował również głosę do analizowanego wyroku wspólnie z E. Olszewską (Przeгляд Sądowy 2011, nr 6, s. 120). Ponadto głosę napisał M. Miedziński (Monitor Prawniczy 2011, nr 9, s. 503), a komentarz – D. Kulgawczuk (Monitor Prawniczy 2010, nr 19, dodatek, s. 10).

M.P.

*

Artykuł 574 k.s.h., statuuje zasadę odpowiedzialności osobistej wspólnika spółki osobowej przekształconej następnie w spółkę kapitałową za zobowiązania tej spółki powstałe przed dniem przekształcenia, lecz podlegające wykonaniu po tym dniu. Odpowiedzialność wspólników na tej podstawie prawnej jest odpowiedzialnością ograniczoną w czasie, ustaje bowiem po upływie 3 lat od dnia przekształcenia. Wymieniony termin jest terminem zawitym, którego skutek, w postaci ustania odpowiedzialności wspólnika, sąd uwzględnia z urzędu.

(wyrok z dnia 19 marca 2010 r., III CSK 170/09, S. Dąbrowski, D. Dończyk, M. Sychowicz, niepubl.)

Komentarz

Krzysztofa Wróbla i Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 45

Komentatorzy podkreślili, że przekształcenie spółki handlowej pociąga za sobą poważne zmiany organizacyjne przy zachowaniu tożsamości podmiotowej. Jedną z konsekwencji przekształcenia jest art. 574 k.s.h., statuujący zasadę odpowiedzialności osobistej wspólnika spółki osobowej. Dotyczy to również wspólników spółki przekształcanej, którzy nie uczestniczą w spółce przekształconej. Odpowiedzialność wspólnika jest osobista, nieograniczona i subsydiarna. Przepis 574 k.s.h. nie oznacza jednak przejęcia długu, zatem w związku z nim nie ma zastosowania art. 525 k.c.

Komentatorzy zauważyli, że wyrok Sądu Najwyższego należy uznać za potwierdzenie zasady wyrażonej w art. 574 k.s.h., iż wspólnicy przekształcanej spółki osobowej odpowiadają za jej zobowiązania w okresie trzech lat od dnia przekształcenia i jest to termin zawity.

Ł.W.

*

teza oficjalna

Wykonanie uprawnienia do przejęcia przez zastawnika przedmiotu zastawu rejestrowego (udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością) na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 67, poz. 569 ze zm.) po dokonaniu egzekucyjnego zajęcia tego przedmiotu na rzecz wierzyciela zastawcy jest bezskuteczne także wówczas, gdy umowę zastawu rejestrowego zawarto przed dniem 11 stycznia 2009 r., tj. przed dniem wejścia w życie art. 21a tej ustawy, wprowadzonego ustawą z dnia 5 września 2008 r. o zmianie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. Nr 180, poz. 1113).

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

1. W świetle art. 21a ustawy z 1998 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów za bezskuteczne należy uznać oświadczenie zastawnika o przejęciu przedmiotu zastawu rejestrowego po zajęciu egzekucyjnym tego przedmiotu, nawet wówczas, gdy takie uprawnienie przewidziano w umowie zastawu rejestrowego (art. 21 i art. 22 ustawy o zastawie rejestrowym). Zastawnikowi pozostaje wówczas postępowanie egzekucyjne (przyłączenie się do egzekucji prowadzonej na rzecz wierzycieli zastawcy) w okresie, w którym zajęcie takie jest skuteczne.

2. Ścisłe określenie przedmiotu zastawu w umowie zastawniczej (w rozumieniu art. 22 ust. 1 pkt 3 ustawy z 1998 r. o zastawie rejestrowym

i rejestrze zastawów) oznacza – w odniesieniu do udziału w spółce z o.o. – określenie ich wartości rynkowej. Nie jest w tym względzie wystarczające odsyłanie jedynie do wartości nominalnej udziałów, określonych w umowie spółki z o.o. i w umowie zastawniczej.

(wyrok z dnia 25 marca 2010 r., I CSK 369/09, M. Bączyk, Z. Kwaśniewski, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2010, nr 4, poz. 110; BSN 2010, nr 5, s. 14; MoP 2011, nr 10, s. 551; Rej. 2010, nr 6, s. 149)

Komentarz

Pauliny Kozarzewskiej, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 18

Zdaniem autorki komentarza, pierwsza teza omawianego orzeczenia nie budzi zastrzeżeń i zasługuje na aprobatę, natomiast teza druga wzbudza wątpliwości. Nasuwają się one w kontekście art. 22 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 6 grudnia o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, znowelizowanego ustawą z dnia 5 września o zmianie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. z 2008 r. Nr 180, poz. 1113), i dotyczą tego, czy wskazanie wartości rynkowej udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością wymagane jest jedynie dla spełnienia przesłanki ścisłego określenia wartości, czy też także do określenia sposobu ustalenia wartości. Komentatorka stwierdziła, że Sąd Najwyższy nie odniósł się do tej kwestii, mimo rozpatrywania sprawy według stanu prawnego sprzed nowelizacji.

Ponadto, zdaniem autorki, odwołanie się do wartości rynkowej udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na gruncie przytoczonego przepisu jest sprzeczne z jego brzmieniem. Ustawa nie wskazuje żadnego kryterium, które musi spełniać uzgodniona przez strony wartość przedmiotu zastawu dla celów jego przejęcia, jego literalna wykładnia nie pozostawia wątpliwości, że strony umowy zastawniczej mają prawo do swobodnego oznaczenia tej wartości.

Głosę krytyczną do omawianego wyroku opublikował A. Krzyżanowski (Monitor Prawa Bankowego 2011, nr 6, s. 31).

R.N.

Jeżeli dłużnik nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości w ciągu roku od dnia, w którym obowiązany był to uczynić, roczny termin przewidziany w art. 377 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2009 r., do złożenia wniosku o orzeczenie zakazu z art. 373 tej ustawy biegnie od dnia uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego wszczętego z wniosku wierzyciela albo od dnia oddalenia tego wniosku na podstawie art. 13 ustawy.

(uchwała z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CZP 14/10, A. Górski, D. Dończyk, B. Myszka, OSNC 2010, nr 10, poz. 133; BSN 2010, nr 4, s. 8)

Komentarz

Krzysztofa Wróbla, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek s. 14-15

Komentarz ma charakter aprobujący.

Komentator zwrócił uwagę, że stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy stanowi kontynuację linii orzeczniczej nadającej prymat ochronie interesu społecznego przed interesem dłużnika oraz wzmacniającą prewencyjny charakter art. 377 Pr.u.n. Komentator wskazał, że uchwała potwierdza alternatywny sposób liczenia terminu do złożenia wniosku o zakaz pełnienia funkcji przez członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika dłużnika, w zależności od sytuacji, tj. czy wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony, czy też nie. Wskazał, że w praktyce stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy oznacza, iż osoba, której dotyczy powództwo o orzeczenie zakazy pełnienia funkcji nie będzie mogła powoływać się na upływ terminu przewidzianego w art. 377 Pr.u.n., licząc od chwili powstania przesłanek do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli taki wniosek złożył inny podmiot, np. wierzyciel. Komentator wskazał, że w praktyce istotne znaczenie ma ten skutek, iż stanowisko zajęte w powołanej uchwale skutkuje *de facto* wydłużeniem terminu, w czasie którego możliwe jest sądowe dochodzenie zakazu pełnienia funkcji. Wskazał ponadto, że taka sytuacja istotnie wzmacnia presję na członków organów spółek, aby lojalnie wypełniali nałożone na nich przepisami prawa obowiązki.

Komentator opublikował komentarz do omawianej uchwały już wcześniej (Monitor Prawniczy 2010, nr 19, dodatek, s. 9).

O.M.P.

*

teza oficjalna

Od orzeczenia sądu drugiej instancji w przedmiocie udzielenia zgody na sprzedaż udziałów w kapitale zakładowym spółki (art. 182 § 3 k.s.h.) skarga kasacyjna jest niedopuszczalna.

teza opublikowana w Monitorze Prawniczym

Działania podejmowane przez sąd rejestrowy w ramach wykonywania przez ten sąd czynności nadzorczych i pomocniczych z zakresu prawa spółek nie są podejmowane w postępowaniu rejestrowym, a w postępowaniu nieprocesowym prowadzonym na zasadach ogólnych, w związku z czym skarga kasacyjna od postanowienia sądu drugiej instancji, na mocy którego został oddalony wniosek o wyrażenie przez sąd rejestrowy zgody na zawarcie umowy sprzedaży udziałów na podstawie art. 182 § 3 k.s.h., nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 15 kwietnia 2010 r., V CSK 409/09, I. Koper, niepubl.)

Komentarz

Dariusza Kulgawczuka, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 16

Zdaniem komentatora, stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w komentowanym orzeczeniu zasługuje na aprobatę. Ze względu na teść art. 641¹ § 1 k.p.c. nie można uznać, że czynności pomocnicze i nadzorcze z zakresu prawa spółek podejmowane przez sąd rejestrowy powinny być uznane za wykonywane w ramach postępowania rejestrowego. Jednocześnie brak podstaw do dokonywania w tym zakresie wykładni celowościowej przytoczonego przepisu. Autor wskazał, że sąd rejestrowy wykonujący czynności pomocnicze i nadzorcze w ramach prawa spółek pełni bardziej funkcje

urzędowe niż procesowe, przez co zasadne jest poddanie toczącego się przed nim postępowania ogólnym regulacjom kodeksu postępowania cywilnego dotyczącym postępowania nieprocesowego.

Autor zwrócił też uwagę, na praktyczny wydzźwięk komentowanego orzeczenia, które przesądza, że czynności w postępowaniu o charakterze nadzorczym i pomocniczym prowadzonym przez sąd rejestrowy na podstawie prawa spółek, nie będą mogli wykonywać referendarze sądowi.

R.N.

*

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzający w sentencji niezgodność z Konstytucją braku określonej regulacji prawnej, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401¹ k. p. c.

(postanowienie z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09, K. Pietrzykowski, W. Katner, J. Futro, OSNC 2010, nr 12, poz. 166; BSN 2010, nr 7, s. 10, Pal. 2010, nr 7-8, s. 265; Rej. 2011, nr 2, s. 144)

Glosa

Michała Ziółkowskiego, Państwo i Prawo 2011, nr 11, s. 127

Glosa ma charakter krytyczny.

Omawiany stan faktyczny dotyczył sytuacji w której ustawodawca, działając w ramach swobody legislacyjnej, ukształtował reżim prawny z naruszeniem konstytucyjnej zasady równości w ten sposób, że „milcząco” wyłączył z zakresu podmiotowego normy część beneficjentów konstytucyjnych praw i wolności, którzy mają wspólną cechę relewantną z podmiotami objętymi zakresem tej normy.

Należy dodać, że istotny dla glosowanego postanowienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 czerwca 2009 r., SK 5/09 (OTK 2009, nr 6A, poz. 84) miał postać negatywnego orzeczenia zakresowego, w którym za dyskryminujące zostało uznane zróżnicowanie sytuacji komorników i ich zastępców w zakresie prawa do opłat egzekucyjnych ustalonych prawomocnym postanowieniem, a niepobranych

i nie ściągniętych przed odwołaniem. W świetle ugruntowanego poglądu Trybunału Konstytucyjnego, sytuację taką klasyfikuje się jako pominięcie prawodawcze.

Reasumując, glosowany wyrok Sądu Najwyższego omawiał skutki prawne, jakie wynikają z wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niekonstytucyjność pominięcia prawodawczego. Sąd Najwyższy przedstawiając stanowisko wyłączające możliwość wznowienia postępowania w omawianym stanie faktycznym wskazał na dwa argumenty.

Po pierwsze, tego rodzaju orzeczenie wykazuje podobieństwo do wyroku interpretacyjnego, którego wydanie przez Trybunał Konstytucyjny nie uzasadnia wznowienia postępowania cywilnego w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r.

Po drugie, wyroki stwierdzające niekonstytucyjność pominięcia „nie powodują utraty mocy obowiązującej zakwestionowanych przepisów, ale sprawiają jedynie, że ustawodawca powinien dokonać stosownej ich nowelizacji”.

Glosator zaznaczył, że Sąd Najwyższy podtrzymał dotychczas obrany kierunek przy rozpoznawaniu skarg kasacyjnych odwołujących się do wyroków Trybunału Konstytucyjnego. Zgodził się ze stanowiskiem, zgodnie z którym nie każdy wyrok stwierdzający niezgodność pominięcia prawodawczego z Konstytucją może uzasadniać wznowienie postępowania cywilnego, natomiast zakwestionował pogląd, że żaden wyrok tego rodzaju nie może wywoływać skutku przewidzianego w art. 190 ust. 4 Konstytucji, gdyż nie prowadzi do utraty mocy obowiązującej normy prawnej i ma wyłącznie skutek ustalający (deklaratoryjny).

Prezentując pogląd odmienny, tj. że orzeczenia o niekonstytucyjności pominięcia mają charakter konstytutywny (ściślej, tworzą nowy stan prawny) i mogą wywoływać skutki przewidziane w art. 190 ust. 4 Konstytucji, komentator oparł go na następujących argumentach.

Po pierwsze, z zastosowania językowych i systemowych reguł wykładni do art. 190 ust. 3 zdanie pierwsze w związku z art. 190 ust. 1 Konstytucji wynika, że wyroki Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie braku zgodności aktu lub jego części z Konstytucją mają charakter konstytutywny.

Po drugie, wielokrotnie zaznaczany w orzecznictwie konstytucyjnym pogląd, że zarzut niekonstytucyjności (może) dotyczyć zarówno tego, co ustawodawca w danym akcie unormował, jak i tego, co w akcie tym pominął, choć postępując

zgodnie z Konstytucją powinien być unormować. Autor glosy zauważył, że Trybunał Konstytucyjny, oceniając pełną treść normatywną zaskarżonego przepisu, orzeka o niekonstytucyjności zawartych w nim norm, w zakresie, w jakim nie obejmują materii, która powinna zostać uregulowana z uwagi na normy konstytucyjne. Glosator wskazał sytuację, w której wywodzone z oznaczonego w sentencji przepisu normy nie wyczerpują zakresu regulacji podyktowanej konstytucyjnym standardem.

Po trzecie, przeciwko pogładowi Sądu Najwyższego przemawiają przypadki, w których zanim doszło do stwierdzenia niekonstytucyjności pominięcia prawodawczego regulacja nim dotknięta została zmieniona, przed zakończeniem postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Postępowanie nie podlega wówczas umorzeniu.

Po czwarte, jednopłaszczyznowa koncepcja skutku zobowiązującego nie wystarcza do scharakteryzowania następstw wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa. Od chwili wejścia w życie wyroku norma prawna uznana za niezgodną z Konstytucją przestaje być regułą zachowania повинnego. Orzeczenie o niekonstytucyjności jest zdarzeniem prawnym, które wywołując skutek przewidziany w art. 190 ust. 3 i 4 Konstytucji, ustanawia generalną normę zakazującą oznaczonego zachowania, które przed stwierdzeniem niekonstytucyjności było повинne. Ze względu na art. 8 ust. 1 w związku z art. 178 i art. 190 ust. 1 Konstytucji, od chwili wejścia w życie wyroku stwierdzającego niekonstytucyjność pominięcia prawodawczego do momentu zmiany jednostki redakcyjnej aktu normatywnego w drodze interwencji ustawodawczej, w sprawach w których zastosowanie powinien znaleźć przepis dotknięty pominięciem, sądy są zobowiązane poszukać interpretacji zapewniającej wykonanie wyroku, z zastrzeżeniem zakazu oparcia rozstrzygnięcia na niekonstytucyjnej normie. Z tych samych powodów należy udzielić ochrony żądaniu opartemu na art. 190 ust. 4 Konstytucji i art. 401¹ k.p.c.

Po piąte, z zastosowania językowych i funkcjonalnych reguł wykładni do art. 401¹ k.p.c. i art. 190 Konstytucji wynika, że stwierdzenie niekonstytucyjności stanowi przesłankę formalną do restytucji konstytucyjności. Orzeczenie o niekonstytucyjności tworzy *ex lege* podstawę prawną do likwidacji skutków prawnych obowiązywania niekonstytucyjnej normy, art. 401¹ k.p.c. „operacjonalizuje” zaś prawo podmiotowe do restytucji konstytucyjności i nie powinien podlegać wykładni zwiężającej. Generalna odmowa wznowienia postępowania ze względu na formułę

sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego niweczy wówczas cel art. 79 w związku z art. 190 ust. 4 Konstytucji.

Komentowane orzeczenie omówił również w glosie P. Radziejewicz (Przegląd Sejmowy 2011, nr 2, s. 179).

M. W.

*

Uchwałą zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością niebędąca zmianą umowy spółki można wyłączyć prawo pierwszeństwa dotychczasowego wspólnika do objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym, chyba że co innego wynika z umowy spółki.

(wyrok z dnia 14 maja 2010 r., II CSK 505/09, J. Frackowiak, B. Myszk, M. Kocon, OSNC 2011, nr 1, poz. 8; BSN 2010, nr 10, s. 13; Rej. 2010, nr 12, s. 135; Rej. 2011, nr 3, s. 150)

Komentarz

Eweliny Pichet, Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 39

Autorzy zwrócili uwagę, że art. 258 § 1 k.s.h. ma charakter dyspozytywny. Umowa spółki lub uchwała o podwyższeniu kapitału mogą więc wyłączyć prawo pierwszeństwa dotychczasowych wspólników do objęcia nowych udziałów (art. 258 § 1 k.s.h.). Jeśli zatem uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego wyraźnie wyłącza to uprawnienie, a umowa spółki milczy w tym przedmiocie lub dozwala na takie wyłączenie, co w praktyce jest regułą, dotychczasowym wspólnikom prawo pierwszeństwo objęcia nowych udziałów nie przysługuje.

Autorzy zwrócili uwagę na poruszoną w uzasadnieniu uchwały kwestię relacji art. 257 § 3 k.s.h. do art. 260 § 2 k.s.h. Zdaniem komentatorów, Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że nie ma podstaw do twierdzenia, iż odpowiednie stosowanie art. 260 § 2 k.s.h. oznacza – po pierwsze – że podwyższenie kapitału zakładowego spółki na mocy uchwały możliwe jest jedynie przez podwyższenie wartości nominalnej dotychczasowych udziałów oraz – po drugie – że zawsze musi być zagwarantowane

prawo objęcia przez dotychczasowych wspólników udziałów proporcjonalnie do udziałów przez nich posiadanych.

Jak zaznaczył Sąd Najwyższy, art. 257 § 3 k.s.h. powinna być rozumiana ściśle i traktowana raczej jako regulacja szczególna, która ma zastosowanie w konkretnej sytuacji (podwyższenie kapitału następuje przez utworzenie nowych udziałów, a uchwała nie wyłącza prawa pierwszeństwa dotychczasowych wspólników do obejmowania udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym), nie zmienia natomiast regulacji zawartych w art. 257 § 1 i 2 oraz art. 258 § 1 k.s.h.

Wyrok został omówiony przez M. Tofela w "Przebiegu orzecznictwa" (Pr.Spółek 2011, nr 4, s. 4).

A.Z.

*

Syndyk masy upadłości spółki akcyjnej ma legitymację do ściągnięcia od akcjonariuszy uzupełniających wpłat na pokrycie kapitału zakładowego, których termin płatności jeszcze nie upłynął przed datą ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku spółki akcyjnej, a akcjonariusze nie zostali wezwani do uzupełnienia wkładu przez likwidatorów zgodnie z art. 471 k.s.h.

(uchwała z dnia 16 września 2010 r., III CZP 56/10, M. Sychowicz, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2011, nr 3, poz. 23; BSN 2010, nr 9, s. 6; Rej. 2010, nr 10, s. 158)

Komentarz

Marty Korniluk, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 24

W ocenie autorki, uchwała Sądu Najwyższego jest istotna dla praktyki, ponieważ rozszerza ochronę interesów wierzycieli spółki akcyjnej, jak bowiem wynika z komentowanego orzeczenia, nie tylko likwidator może dochodzić od akcjonariuszy zaległych wpłat na pokrycie kapitału zakładowego, ale także syndyk masy upadłości. W rezultacie wierzyciele spółki akcyjnej zyskują większą szansę na zaspokojenie swoich roszczeń w ramach postępowania upadłościowego. Zdaniem komentatorki, przyjęta przez Sąd Najwyższy wykładnia służy do ochrony przed nadużyciami ze

strony likwidatorów, którzy – gdyby nie jednoznaczne stanowisko Sądu Najwyższego – mogliby celowo nie ściągać zaległych wpłat na kapitał zakładowy i zgłaszałiby spółkę do upadłości, co w konsekwencji, chroniłoby akcjonariuszy kosztem wierzycieli.

Uchwałę omówili w przeglądach orzecznictwa: M. Tofel (Prawo Spółek 2011, nr 1, s. 5) i K. Osajda (Glosa 2011, nr 3, s. 14).

P.G.

*

Sąd może na podstawie art. 276 § 4 k.s.h. ustanowić likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością także wtedy, gdy nie jest to połączone z odwołaniem dotychczasowego likwidatora.

(uchwała z dnia 23 września 2010 r., III CZP 54/10, D. Dończyk, J. Gudowski, W. Katner, OSNC 2011, nr 3, poz. 24; BSN 2010, nr 9, s. 8 ; Rej. 2010, nr 10, s. 158; Rej. 2011, nr 5, s. 159)

Komentarz

Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 41

W ocenie komentatora, omawiane orzeczenie porusza istotną kwestię, czy likwidatorzy spółki są „przywiązani” do swojej funkcji w ten sposób, że odwołać ich może jedynie z ważnych powodów sąd albo uchwała wspólników spółki, a ich rezygnacja musi zostać przez wspólników zatwierdzona. Rozstrzygając to zagadnienie, Sąd Najwyższy – zdaniem komentatora – trafnie wskazał, że likwidatorzy mogą złożyć rezygnację z pełnionej funkcji i w takim wypadku sąd może powołać nowych likwidatorów w trybie przewidzianym w art. 276 § 4 k.s.h.

Komentator przypomniał, że podstawą pełnienia funkcji przez likwidatorów jest stosunek organizacyjny, który powstaje z chwilą ich ustanowienia, odwołanie zaś likwidatora bądź jego rezygnacja powodują w każdym przypadku ustanie tego stosunku. Autor zwrócił uwagę, że wątpliwości może budzić okoliczność, czy likwidator może sam złożyć rezygnację z pełnionej funkcji i czy rezygnacja ta winna być zatwierdzana przez wspólników. Stwierdził, że art. 280 k.s.h. nakazuje stosować do likwidatorów przepisy dotyczące członków zarządu, chyba że przepisy

rozdziału o rozwiązaniu i likwidacji spółki stanowią inaczej. Do likwidatorów powinien zatem mieć odpowiednio zastosowanie art. 202 § 4 k.s.h., wskazujący, że mandat członka zarządu, zatem i likwidatora wygasa także wskutek rezygnacji. W związku z tym komentator podzielił pogląd wyrażony w komentowanym orzeczeniu.

Uchwałę omówili w przeglądach orzecznictwa: M. Tofel (Pr.Spółek 2010, nr 11, s. 7) oraz K. Osajda (Glosa 2011, nr 3 s. 14).

E.S.

*

Roszczenia uprawnionego mające swoje źródło w odstąpieniu od umowy na podstawie art. 494 k.c. przedawniają się na podstawie i w terminie określonym w art. 117 i 118 k.c.

(wyrok z dnia 21 października 2010 r., IV CSK 112/10, B. Myszką, W. Katner, SSA A. Kozłowska, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 40; OSP 2011, nr 10, poz. 110; BSN 2011, nr 1, s. 10; Rej. 2011, nr 3, s. 157; Pal. 2011, nr 1-2, s. 123; NPN 2011, nr 1, s. 130)

Glosa

Piotra Machnikowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 10, poz. 110

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, że podstawą roszczeń o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy, od której odstąpiono, jest art. 494 k.c., zauważył jednak, że przepis ten nie ustanawia fikcji niezawarcia umowy. Dokonując analizy treści art. 646 k.c., doszedł do wniosku, że użyte w tym przepisie pojęcie „roszczeń wynikających z umowy o dzieło” rozumieć należy jako roszczenia powstające w wyniku zawarcia umowy o dzieło, w tym roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie umowy o dzieło, powstające na skutek odstąpienia od umowy. W ocenie glosatora, roszczenia te przedawniają się w dwuletnim terminie określonym w art. 646 k.c. Komentator dodał, że pogląd ten znajduje oparcie również w wykładni funkcjonalnej. Założył, że celem skrócenia terminu przedawnienia było zapewnienie w miarę szybkiego dochodzenia roszczeń

i zamykania rozliczeń pomiędzy stronami umowy o dzieło. Podniósł następnie, że objęcie dwuletnim terminem przedawnienia roszczeń o zwrot spełnionych świadczeń w razie odstąpienia od umowy z powodu zwłoki zgodne jest z tak określonym celem art. 646 k.c.

Wyrok został poddany analizie także w głosie J. Naworskiego (Monitor Prawniczy 2011, nr 18, s. 1010).

M.P.

*

Umowa sprzedaży prawa użytkowania wieczystego gruntu i własności wzniesionych na nim budynków zawarta między spółką kapitałową i jej prokurentem jako kupującym, w której znacznie zaniżono cenę sprzedaży, jest inną podobną umową w rozumieniu art. 15 § 1 k.s.h.

(uchwała z dnia 22 października 2010 r., III CZP 69/10, G. Misiurek, J. Frąckowiak, B. Ustjanicz, OSNC 2011, nr 5, poz. 54; BSN 2010, nr 10, poz. 10; MoP 2011, nr 9, s. 488; Rej. 2010, nr 12, s. 133; NPN 2010, nr 3, s. 139; MoP 2011, nr 9, s. 488; Rej. 2011, nr 6, s. 177)

Komentarz

Radosława L. Kwaśnickiego, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 6

Komentarz ma charakter krytyczny.

Zgadzając się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego co do nieważności umowy, autor zwrócił uwagę, że pogląd przyjęty w komentowanym orzeczeniu prowadzi do zwężenia autonomii woli podmiotów prawa prywatnego, a takie wyjątki powinny być konstruowane jedynie w szczególnych okolicznościach. Dostrzegana przez autora w orzecznictwie Sądu Najwyższego tendencja do ograniczania kompetencji reprezentantów spółek kapitałowych w drodze rozszerzającej wykładni przepisów kodeksu spółek handlowych pozostaje, jego zdaniem, w wielu wypadkach niezgodna z ich treścią oraz wątpliwa z perspektywy pewności prawa.

Autor nie podzielił także przyjętego przez Sąd Najwyższy założenia, że podstawę dokonania czynności prawnej, o jakiej mowa w komentowanym

orzeczeniu, może stanowić uchwała spółki kapitałowej, która nie precyzuje jej podstawowych warunków (m.in. ceny). Wniosek przeciwny, dopuszczający skuteczne upoważnienie spółki na podstawie uchwały o „blankietowym charakterze“, wyklucza możliwość wyprzedzającej kontroli umowy przez niezających jej warunków wspólników lub akcjonariuszy. Prowadzi to, w opinii autora, do powstania złożonych ryzyk prawnych. Ponadto, jak stwierdził komentator, możliwość sprawowania tej kontroli przesądzałyby o braku konieczności rozszerzającej wykładni art. 15 k.s.h.

Źródła nieważności umowy, której dotyczy orzeczenie, autor dostrzega w jej sprzeczności z prawem, tj. z art. 296 k.k., penalizującym dokonywanie czynności prawnych wbrew regułom gospodarności.

Wcześniej autor komentarza opublikował głosę do omawianej uchwały (Monitor Prawniczy 2011, nr 11, s. 613). Uchwałę omówili również w przeglądach orzecznictwa: M. Tofel (Pr.Spółek 2010, nr 12, s. 3) oraz K. Osajda (Glosa 2011, nr 3 s. 17).

M.G.

*

Pełnomocnik ustanowiony przez zgromadzenie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może przyjmować oświadczenie zawierające rezygnację członka zarządu z pełnionej przez niego funkcji (art. 210 § 1 w związku z art. 202 § 4 k.s.h.).

(wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 129/10, M. Baczyk, B. Myszką, A. Kozłowska, OSNC 2011, nr 7-8, poz. 84; BSN 2011, nr 1, s. 12; MoP 2011, nr 20, s. 1108; Rej. 2011, nr 3, s. 151; Pal. 2011, nr 1-2, s. 121)

Komentarz

Krzysztofa Rapały, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 37

Komentarz ma charakter aprobujący.

Autor zauważył, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważał dotychczas pogląd, że do skutecznego złożenia rezygnacji przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymagane jest, aby dotarło ono do tego organu,

który powołuje zarząd, samo bowiem powiadomienie wszystkich wspólników nie spełnia tego wymagania.

W ocenie glosatora, pogląd ten jest trafny także w razie złożenia rezygnacji przez jedynego członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialności. Inne rozwiązanie, zakładające możliwość doręczania spółce rezygnacji przy zachowaniu zasad jej biernej reprezentacji, mogłoby prowadzić do niepożądanego z punktu widzenia interesów spółki sytuacji, w której członek zarządu na podstawie art. 205 § 2 k.s.h. miałby możliwość złożenia oświadczenia o rezygnacji innemu członkowi zarządu lub prokurentowi, a w przypadku jednoosobowego zarządu *de facto* samemu sobie. Zdaniem komentatora, złożenie oświadczenia o rezygnacji organowi uprawnionemu do powoływania członków zarządu daje temu organowi możliwość natychmiastowego powołania nowego członka zarządu. Takiej możliwości nie daje natomiast powiadomienie osób, o których mowa w art. 205 § 2 k.s.h.

Autor zwrócił uwagę, że w sytuacji, w której organem uprawnionym do powoływania członków zarządu jest zgromadzenie wspólników, a zachodzi konieczność natychmiastowego złożenia oświadczenia o rezygnacji z pełnienia funkcji przez członka zarządu i nie ma możliwości odbycia zgromadzenia wspólników, bez formalnego zwoływania, w trybie art. 240 k.s.h., skuteczne – wobec spółki – złożenie wspomnianego oświadczenia może być utrudnione.

W takiej sytuacji rozwiązaniem jest przyjęcie przez pełnomocnika ustanowionego wcześniej w trybie art. 210 §1 k.s.h., oświadczenia zawierającego rezygnację członka zarządu z pełnionej przez niego funkcji. W tym przypadku pełnomocnik działać będzie jako przedstawiciel zgromadzenia wspólników, ale na rzecz i w imieniu spółki, której skład zarządu, na skutek złożenia rezygnacji przez jego członka, zostanie uszczuplony.

Komentowany wyrok został omówiony także przez K. Osajdę w „Przeglądzie orzecznictwa” (Glosa 2011, nr 4, s. 6).

S.Z.

Podniesienie zarzutu przedawnienia może być uznane za nadużycie prawa także w przypadkach opóźnienia w dochodzeniu roszczenia spowodowanego przyczynami niezależnymi od obu stron roszczenia.

(wyrok z dnia 25 listopada 2010 r., III CSK 16/10, K. Zawada, M. Kocon, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2011, nr C, poz. 51; BSN 2011, nr 4, s. 8)

Glosa

Tomasza Justyńskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 11, poz. 111

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podniósł, że zasadniczym kryterium nadużycia prawa przez podniesienie zarzutu przedawnienia muszą być nieakceptowalne z punktu widzenia norm etycznych (zasad współżycia społecznego) skutki dla wierzyciela, nie jest natomiast konieczne, by postawa dłużnika była niewłaściwa.

Zauważył ponadto, że zastosowanie art. 5 k.c. w okolicznościach analizowanej sprawy będzie miało trwały skutek w postaci „utraty prawa”, gdyż skuteczne zablokowanie zarzutu przedawnienia będzie wiązało się z wyegzekwowaniem spełnienia świadczenia, a zatem z wygaśnięciem zobowiązania. W ocenie komentatora, powinno to skłaniać do szczególnej ostrożności przy ocenie stanu faktycznego i potwierdzeniu nadużycia prawa.

Glosator stwierdził następnie, że wyrokowi Sądu Najwyższego nie można przypisywać „znaczenia ogólnego”, przesądzającego sytuację prawną wszystkich podmiotów domagających się od Narodowego Funduszu Zdrowia przekazania środków na podwyżkę wynagrodzeń, ponieważ o zasadności zarzutu nadużycia prawa decydują skutki dla konkretnego podmiotu, które powinny być oceniane indywidualnie.

M.P.

*

O ile pełnomocnictwo co do zasady jest niezależne od będącego jego podstawą stosunku podstawowego, o tyle pełnomocnictwo nieodwołalne

jest w szczególny sposób związane z losami tego stosunku.

(wyrok z dnia 19 stycznia 2011 r., V CSK 223/10, A. Górski, I. Gromska-Szuster, M. Szulc, niepubl.)

Komentarz

Radosława L. Kwaśnickiego i Marty Korniluk, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 3

Komentarz ma charakter aprobujący.

Zdaniem autorów, należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego co do szczególnego charakteru pełnomocnictwa nieodwołalnego. Podkreślając kluczowe znaczenie stosunku podstawowego łączącego pełnomocnika i mocodawcę, którego treść, ustalona zgodnie z regułami wykładni oświadczeń woli, determinuje uznanie, że mocodawca zrzekł się możliwości odwołania pełnomocnictwa.

Autorzy zaakceptowali także drugi istotny wątek poruszony w komentowanym orzeczeniu – niedopuszczalność udzielenia pełnomocnictwa nieodwołalnego w sytuacji, w której czynność ta prowadziłaby do rozszczepienia praw akcyjnych. Nieodwołalne pełnomocnictwo korporacyjne pozbawiłoby akcjonariusza w sposób trwały możliwości wykonywania związanego z akcją prawa głosu, co w ocenie autorów trafnie uznane zostało przez Sąd Najwyższy za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Komentatorzy stwierdzili również, że stanowisko Sądu Najwyższego przełoży się na badanie przez sądy powszechne nie tylko treści dokumentu pełnomocnictwa, lecz także okoliczności towarzyszących jego udzieleniu.

M.G.

*

Niepubliczny zakład opieki zdrowotnej może na podstawie art. 430 k.c. ponosić odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną z winy lekarza prowadzącego indywidualną praktykę lekarską, która powstała przy wykonywaniu czynności na podstawie łączącej ich umowy o świadczenie usług medycznych.

(wyrok z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 308/10, M. Wysocka, M. Kocon, I. Koper, OSNC 2011, nr 10, poz. 116; BSN 2011, nr 3, s. 15; Rej. 2011, nr 5, s. 165)

Glosa

Mirosława Nesterowicza, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 11, poz. 112

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator przypomniał, że dla odpowiedzialności za lekarza zatrudnionego na kontrakcie jako za podwładnego na podstawie art. 430 k.c. muszą być spełnione przesłanki tej odpowiedzialności w postaci zwierzchnictwa, podporządkowania, działania na rachunek zakładu oraz winy podwładnego. Przychylił się do zgłaszanego w doktrynie postulatu uniezależnienia tej odpowiedzialności od przesłanki winy podwładnego i ograniczenia jej do przesłanki obiektywnie rozumianej bezprawności. Podniósł, że lekarz jest podwładnym także w razie pozostawienia mu znacznego zakresu niezależności. Stwierdził również, że zasady odpowiedzialności niepublicznych i publicznych zakładów opieki zdrowotnej są takie same.

W dalszej części opracowania autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że źródłem stosunku podwładności wymaganego w art. 430 k.c. może być umowa cywilnoprawna. Zauważył, że forma zatrudnienia jest wewnętrzną sprawą zakładu i nie ma znaczenia dla pacjentów, którzy na ogół o niej nie wiedzą i pozostają poza stosunkami prawnymi łączącymi zakład z lekarzami.

Glosator podzielił następnie zapatrywanie Sądu Najwyższego, że zastrzeżenie wyłączenia odpowiedzialności zakładu opieki zdrowotnej w umowie między lekarzem a zakładem nie może wywierać skutków wobec osoby trzeciej – poszkodowanego. Dodał, że klauzule tego rodzaju nie mogą być też wprowadzone do umowy z pacjentem, który jest konsumentem usług medycznych. Za niedopuszczalne uznał uchylene się od odpowiedzialności z art. 430 k.c. przez powołanie się na inny przepis – art. 429 k.c.

M.P.

Wspólnik spółki cywilnej nie jest legitymowany do dochodzenia wierzytelności wchodzącej w skład majątku wspólnego wspólników tej spółki.

(uchwała z dnia 9 lutego 2011 r., III CZP 130/10, I. Koper, M. Sychowicz, L. Walentynowicz, OSNC 2011, nr 9, poz. 100; BSN 2011, nr 2, s. 6; Rej. 2011, nr 3, s. 155; Pal. 2011, nr 3-4, s. 170; MoPH 2011, nr 1, s. 70)

Komentarz

Piotra Letolca, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 42

Komentator uznał za trafną tezę komentowanej uchwały. Przypomniał, że wskutek wniesienia przez wspólników wkładów do spółki powstaje odrębny od majątku poszczególnych wspólników i nienaruszalny majątek spółki. Wskazał, że pomimo odrębności majątku spółki od majątku jej wspólników, spółka cywilna nie jest odrębnym bytem prawnym. Zwrócił uwagę, że co do pasywów spółki cywilnej, wspólnicy są odpowiedzialni za zobowiązania spółki solidarnie, ale wierzyciel nie ma obowiązku pozywania wszystkich spośród nich (art. 366 k.c.), nie zachodzi więc po ich stronie w procesie współuczestnictwo konieczne. W przypadku aktywów spółki cywilnej nie istnieje możliwość samodzielnego dochodzenia roszczeń w czasie trwania spółki tylko przez niektórych wspólników. Możliwość taka otwiera się – zgodnie z art. 875 § 1 k.c. – dopiero po rozwiązaniu spółki.

Komentator stwierdził, że w sprawach o zasądzenie wierzytelności należącej do majątku wspólnego łączy wspólników spółki cywilnej współuczestnictwo materialne konieczne, oparte na wspólności praw oraz obowiązków i wynikające z istoty łączącego ich stosunku prawnego (art. 72 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.c.).

Uchwałę omówił M. Tofel w "Przeglądzie orzecznictwa" (Prawo Spółek 2011, nr 5, s. 2).

E.S.

*

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pozwany na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. może bronić się zarzutem, że objęta tytułem

wykonawczym wierzytelność uległa umorzeniu na skutek potrącenia z wierzytelności powoda, dokonanego po powstaniu tego tytułu.

(uchwała z dnia 17 lutego 2011 r., III CZP 129/10, A. Górski, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2011, nr 10, poz. 110; BSN 2011 r., nr 2, s. 7; MoP 2011, nr 15, s. 822; Rej. 2011, nr 3, s. 151)

Komentarz

Magdaleny Wawrzonek, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 22

Autorka komentarza zwróciła uwagę na sytuację polegającą na tym, że po wydaniu prawomocnego orzeczenia przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością i po stwierdzeniu bezskuteczności wyegzekwowania od niej zasądzonej tym orzeczeniem należności, spółka złożyła oświadczenie o potrąceniu wierzytelności objętej wystawionym przeciwko niej tytułem wykonawczym, z wierzytelnością przysługującą jej od wierzyciela, który kierował przeciwko niej egzekucję. W rezultacie, zgłoszenie zarzutu dokonania tego potrącenia nie podważa przymiotu prawomocności materialnej orzeczenia wydanego przeciwko spółce.

W konkluzji stwierdziła, że w postępowaniu przeciwko członkowi zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, opartym na art. 299 § 1 k.s.h., sąd powinien badać, czy doszło do skutecznego potrącenia wierzytelności.

Uchwałę omówił M. Tofel w "Przeglądzie orzecznictwa" (Prawo Spółek 2011, nr 10, s. 2).

P.G.

prawo cywilne procesowe

Naruszenie przez sąd polubowny prawa materialnego właściwego dla rozstrzyganego stosunku – którego przestrzeganie, co do zasady, nakazuje art. 1194 § 1 k.p.c. – uzasadnia uchylenie wyroku tego sądu jedynie wtedy, gdy łączy się z pogwałceniem podstawowych zasad porządku prawnego (art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c.).

(wyrok z dnia 3 września 2009 r., I CSK 53/09, K. Zawada, M. Kocon, H. Pietrkowski, OSNC-ZD 2010, nr A, poz. 25; OSP 2011, nr 10, poz. 108; BSN 2009, nr 12, s. 9; MoP 2010, nr 17, s. 966)

Glosa

Anny Franusz, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 10, poz. 108

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autorka przypomniała, że w kwestii poprawności orzekania sądy polubowne zachowują autonomię względem sądów państwowych. Co do zasady podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego o dopuszczalności uchylenia wyroku sądu arbitrażowego naruszającego prawo właściwe dla stosunku prawnego, z którego wyniknął spór, jedynie pod warunkiem, że wyrok ten godzi w podstawowe zasady porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Nie zgodziła się jednak z poglądem o ograniczeniu kontroli wyroku sądu arbitrażowego wyłącznie do jego treści. Za niezasadne uznała bowiem oddzielenie poprawności przeprowadzonej procedury arbitrażowej od treści orzeczenia. Wskazała, że ocena zgodności z porządkiem publicznym dotyczy także procedury, która doprowadziła do wydania wyroku. Podniosła, że nie można zignorować uchybień proceduralnych wykrytych w postępowaniu ze skargi o uchylenie wyroku sądu arbitrażowego, jeżeli mają one na ten wyrok wpływ. Dodała, że w postępowaniu tym należy sprawdzić, czy w treści orzeczenia faktycznie odzwierciedlono przebieg i wyniki postępowania. Stwierdziła również, że wyrok sądu polubownego kończący postępowanie przeprowadzone w sposób oczywiście godzący w normy proceduralne, ustalone przez strony

czy normy prawne, nie może być traktowany jako orzeczenie respektujące podstawowe zasady porządku prawnego. Wyraziła ponadto zapatrywanie, że uchybienia proceduralne sądu arbitrażowego godzące w klauzulę porządku publicznego powinny być uwzględnione *ex officio*.

Wyrok został także opatrzony komentarzem przez A. Tomaszka (Monitor Prawniczy 2011, nr 9, dodatek, s. 3).

M.P.

*

Sprawa pomiędzy współwłaścicielami o stwierdzenie obowiązku złożenia przez obdarowanego oświadczenia woli co do przeniesienia na darczyńcę przedmiotu odwołanej darowizny jest sporem o prawo własności w rozumieniu art. 618 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Sąd drugiej instancji bierze z urzędu pod uwagę niedopuszczalność – z chwilą wszczęcia postępowania o zniesienie współwłasności – odrębnego postępowania w takiej sprawie.

(uchwała z dnia 12 stycznia 2010 r., III CZP 114/09, B. Myszką, K. Strzelczyk, M. Sychowicz, OSNC 2010, nr 7-8, s. 102; BSN 2010, nr 1, s. 9; Pal. 2010, nr 1-2, s. 269; Rej. 2010, nr 4, s. 172; Rej. 2010, nr 9, s. 154)

Glosa

Macieja J. Naworskiego, Glosa 2011, nr 4, s. 58

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Odnośnie do interpretacji pojęcia „sporu o własność” Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że sprawa o takim charakterze, to każdy spór, w wyniku którego sąd orzeka – deklaratywnie albo konstytutywnie – w przedmiocie prawa własności. W ocenie autora, pogląd ten Sądu Najwyższego zasługuje na aprobatę, gdyż istotnie spór o własność to sprawa, której przedmiotem jest prawo własności, niezależnie od trybu i rodzaju postępowania, w jakim jest rozpoznawany, ani od tego, czy kończącego go orzeczenie ma charakter deklaratoryjny czy konstytutywny. Spór tego typu występuje zatem zarówno w przypadku, w którym obie strony uważają się za

właścicieli rzeczy, jak i w razie konfliktu dotyczącego obowiązku przeniesienia tego prawa.

W dalszej kolejności, glosator omówił relację art. 618 § 2 k.p.c. do instytucji „nieważności postępowania”. Zdaniem glosatora, Sąd Najwyższy doszedł do trafnego wniosku, że art. 618 § 2 k.p.c. ma charakter szczególny w stosunku do art. 199 i 355 k.p.c., przewiduje bowiem przekazanie spraw wymienionych w art. 618 § 1 do postępowania o zniesienie współwłasności, nie zaś odrzucenie pozwu lub umorzenie postępowania. W konsekwencji glosator przyznał rację Sądowi Najwyższemu, że naruszenie dyspozycji art. 618 § 2 k.p.c. powoduje nieważność postępowania.

Autor glosy stwierdził, że dokonując rozszerzającej wykładni art. 618 § 2 zd. 3 k.p.c. Sąd Najwyższy wkroczył w domenę ustawodawcy. Krytykując w tym aspekcie analizowaną uchwałę, glosator stwierdził, że nie jest rolą sądów, w tym także Sądu Najwyższego, korygowanie decyzji legislatora w drodze twórczej wykładni. Podkreślił, że na niedopuszczalność tego typu zabiegów interpretacyjnych zwracał uwagę także Sąd Najwyższy, wskazując, iż odejście od językowego rozumienia jasnych przepisów, bez odwołania się do ważnych racji, skutkuje dokonaniem „wykładni prawotwórczej, będącej przykładem wykładni *contra legem*”.

Komentowane orzeczenie omówiła w glosie także A. Mejka (Lex nr 551826). Przeanalizował je również T. Zembruski w opracowaniu „Spory o prawo własności w postępowaniu o zniesienie współwłasności” (R.Pr. 2010, nr 2, s. 81).

P.G.

*

Interwenient uboczny, który przystąpił do strony powodowej, nie może powoływać faktów i dowodów, które uległy prekluzji na podstawie art. 479¹² § 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 455/09, H. Pietrzkowski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, OSNC 2010, nr 6, poz. 95; OSP 2011, nr 6, poz. 63; BSN 2010 nr 3, s. 14, MoP 2011, nr 2, s. 106)

Komentarz

Alicji Piskorz, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 30

Autorka podkreśliła, że pomoc interwenienta ubocznego stronie, do której przystąpił, nie może wykraczać poza czynności procesowe dopuszczalne według stanu sprawy. Oznacza to, że interwenient uboczny może korzystać tylko z takich uprawnień, które pozostają w dyspozycji strony w chwili dokonywania danej czynności przez interwenienta. Zauważyła również, że Sąd Najwyższy wskazał, iż przywrócenie terminu możliwe jest tylko w przypadku stwierdzenia braku winy strony, a nie interwenienta ubocznego.

Głosę do wyroku opracował M. Rzewuski (OSP 2011, nr 6, poz. 63), a komentarz opracowała także A. Gołębiowska (Monitor Prawniczy 2011/9, dodatek, s. 14).

R.C.

*

Jeżeli strona ustanowiła pełnomocnika procesowego, doręczenia wyroku zaocznego należy dokonać pełnomocnikowi z pouczeniem o przysługujących środkach zaskarżenia, także wtedy, gdy jest nim adwokat, radca prawny lub rzecznik patentowy (art. 343 w związku z art. 133 § 3 k.p.c.).

(uchwała z dnia 16 kwietnia 2010 r., III CZP 21/10, M. Wysocka, T. Bielska-Sobkowicz, J. Frąckowiak, OSNC 2010, nr 9, poz. 121; BSN 2010, nr 4, s. 9; MoP 2010, nr 24, s. 1349; Rej. 2010, nr 6, s. 144)

Glosa

Wioletty Baran, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 11, poz. 114

Glosa ma charakter krytyczny.

Za niebudzący wątpliwości autorka uznała pogląd o konieczności dokonywania doręczeń pełnomocnikowi w razie jego ustanowienia przez stronę. Nie podzieliła natomiast stanowiska o obowiązku pouczenia pełnomocnika profesjonalnego

o środkach zaskarżenia wyroku zaocznego. Wskazała, że podmiot ten z racji zawodowego stosowania prawa ma wiedzę co do środków zaskarżenia i terminów procesowych oraz można oczekiwać od niego znajomości prawa. Dodała, że wykładnia dokonana przez Sąd Najwyższy pozostaje w sprzeczności z ogólną zasadą udzielania niezbędnych pouczeń jedynie podmiotom występujących bez profesjonalnego pełnomocnika. Stwierdziła również, że brak pouczenia takiego pełnomocnika o przysługujących środkach zaskarżenia nie wywołuje żadnych konsekwencji.

Aprobującą glosę do orzeczenia opublikował M. Rzewuski (Radca Prawny 2011, nr 2, s. 76). Omówili je także: M. Kowalczyk-Szymańska w komentarzu (Monitor Prawniczy 2010, nr 23, dodatek, s. 25) oraz P. Ryłski w opracowaniu „Doręczenie odpisu wyroku zaocznego stronie reprezentowanej przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego” (Palestra 2011, nr 1-2, s. 80).

M.P.

*

Nieuiszczenie opłaty sądowej od sprzeciwu od wyroku zaocznego załączonego do wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu stanowi brak formalny tego wniosku.

(uchwała z dnia 28 kwietnia 2010 r., III CZP 19/10, J. Gudowski, G. Misiurek, I. Gromska-Szuster, OSNC 2010, nr 10, poz. 138; BSN 2010, nr 4, poz. 11; Rej. 2010, nr 5, s. 146)

Glosa

Sławomira Cieślaka, Polski Proces Cywilny 2011, nr 4, s. 132

Glosa ma charakter aprobujący.

W pierwszej jej części autor, podzielając stanowisko Sądu Najwyższego, uzasadnił je na gruncie nauki o wymogach formalnych czynności procesowych. Skupił się także na trzech bardziej szczegółowych zagadnieniach. Po pierwsze, zwrócił uwagę na niekonsekwentne posługiwanie się przez Sąd Najwyższy pojęciami wymagań formalnych i wymagań fiskalnych przez traktowanie ich zarówno w sposób

rozłączny, jak też przez nieprawidłowe ich utożsamianie. Po drugie, wskazał na brak precyzji w zakresie określenia skutków naruszenia prawnych wymogów czynności procesowych; o ile Sąd Najwyższy odnosi się w tym wypadku do konstrukcji nieistnienia takiej czynności, o tyle – zdaniem autora – jest ona z zasady istniejąca, lecz wadliwa. Po trzecie, rozwinął wyrażony w uzasadnieniu glosowanego orzeczenia pogląd co do „struktury ilościowej” omawianej czynności, zgodnie z którym wniosek o przywrócenie terminu nie ma samodzielnego charakteru, stanowiąc – wraz z czynnością, której dotyczy – jedną czynność procesową. Niezależnie od złożonego charakteru tej czynności, samodzielny charakter przypisać można jednocześnie osobno, jak zauważył autor, środkowi zaskarżenia realizującemu odrębną funkcję, jaką jest doprowadzenie do uchylenia lub zmiany orzeczenia. Prowadzi to do wniosku, że zwrot, odrzucenie lub oddalenie wniosku o przywrócenie terminu pociąga za sobą odrzucenie samego środka zaskarżenia, natomiast brak spełnienia wymagań formalnych wniosku oraz wymagań fiskalnych środka zaskarżenia uzasadnia zwrot wniosku.

Uchwałę omówili także: R. Bugiel w komentarzu (Monitor Prawniczy 2010, nr 23, dodatek, s. 33) oraz T. Zembrzuski w opracowaniu „Braki formalne czynności procesowej dokonanej wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu” (R.Pr. 1010, nr 4, s. 90).

M.G.

*

Zażalenie, do którego ma zastosowanie art. 395 § 2 k.p.c, nie podlega doręczeniu drugiej stronie.

(postanowienie z dnia 23 czerwca 2010 r., II CZ 100/09, H. Pietrkowski, I. Koper, K. Zawada, niepubl.)

Glosa

Feliksa Zedlera, Polski Proces Cywilny 2011, nr 4, s. 144

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor rozważył argumenty przemawiające za i przeciw pogładowi przyjętemu przez Sąd Najwyższy, stanowiącemu odejście od ogólnej reguły ujętej w art. 128 k.p.c. oraz od interpretowanego *a contrario* art. 395 § 1 k.p.c. Wprawdzie może być ono kwestionowane ze względu na pozbawienie drugiej strony, która nie otrzymuje informacji o treści zażalenia przed jego rozpoznaniem, możliwości skutecznej obrony swoich praw, i co więcej, w razie uchylecia zaskarżonego postanowienia, niepodlegającego zaskarżeniu (art. 395 § 2 k.p.c.), rozstrzygnięcie to staje się narażone na ryzyko arbitralności. Glosator wskazał jednak za Sądem Najwyższym, że możliwość odstąpienia od ogólnego obowiązku doręczania odpisu zażalenia może być motywowana funkcjonalnie jako instrument przeciwdziałania przewlekłości postępowania.

Za normy hierarchicznie wyższe względem przepisów kodeksu postępowania cywilnego, zawierające nakaz prowadzenia postępowania bez nieuzasadnionej zwłoki, glosator uznał art. 45 Konstytucji oraz art. 6 europejskiej konwencji praw człowieka, zastrzegające prawo do sądu. Wyłącznie obowiązku doręczenia odpisu zażalenia nie narusza przy tym, zdaniem autora, innych elementów tego prawa, a zwłaszcza możliwości skutecznej obrony w postępowaniu. Jeżeli sąd wyłącznie uchyli zaskarżone postanowienie, nie wydając nowego, stronie przysługuje możliwość dochodzenia swych praw w dalszym toku sprawy oraz podnoszenia ewentualnych naruszeń prawa procesowego w ramach apelacji.

M.G.

*

Następca prawny osoby, na rzecz której wpisane jest prawo w księdze wieczystej, nie należy do kręgu uczestników postępowania wieczystoksięgowego w sprawie o wpis obciążenia tego prawa także wtedy, gdy jego następstwo wynika z dokumentów złożonych w aktach księgi wieczystej i został dokonany wpis ostrzeżenia o niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

(uchwała z dnia 7 lipca 2010 r., III CZP 45/10, K. Tyczka-Rote, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, OSNC 2010, nr 12, poz. 164; OSP 2011, nr 10,

poz. 107; BSN 2010, nr 7, s. 6; Rej. 2010, nr 7-8, s. 174; NPN 2010, nr 3, s. 134; Rej. 2011, nr 2, s. 140)

Glosa

Macieja Rzewuskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2011, nr 10, poz. 107

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator wskazał na niekonsekwencję w motywach uchwały. W jego ocenie, przejawia się ona – z jednej strony – w odwołaniu się do potrzeby usprawnienia postępowania wieczystoksięgowego, z drugiej zaś w formułowaniu wymagania wszczynania kolejnych postępowań nieprocesowych i procesowych w razie naruszenia interesów współwłaściciela, któremu odmówiono udziału w charakterze uczestnika postępowania w sprawie o wpis ostrzeżenia o przyłączeniu się do egzekucji kolejnego wierzyciela. Według autora, dla realizacji postulatu usprawnienia procedury przed sądem wieczystoksięgowym należałoby umożliwić takiemu współwłaścicielowi wzięcie udziału w postępowaniu mimo braku wpisania go w dziale II księgi wieczystej. Glosator stwierdził, że pogląd ten znajduje oparcie w art. 626¹ § 2 k.p.c., zgodnie z którym uczestnikiem postępowania wieczystoksięgowego jest „osoba, której prawo ma zostać obciążone”. Podniósł, że powołany przepis nie formułuje wymagania, by osoba ta musiała być ujawniona w księdze wieczystej.

Komentator nie podzielił również argumentów Sądu Najwyższego odwołujących się do ograniczonej kognicji sądu wieczystoksięgowego. Zajął stanowisko, że użyte w art. 626¹ § 2 k.p.c. pojęcie „treść księgi wieczystej” obejmuje jej akta, a nawet inne dokumenty, które w przyszłości staną się aktami księgi. Dodał, że umieszczenie w księdze wieczystej wyłączającej rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych wzmianki o wniosku rozszerza kognicję sądu na dokument stanowiący podstawę wpisania takiej wzmianki. Analogicznie, jeżeli w dziale III ujawniono ostrzeżenie o niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, to treść dokumentu stanowiącego podstawę wpisu takiego ostrzeżenia mieści się w granicach kompetencji wieczystoksięgowego.

M.P.

Dopuszczalne jest zabezpieczenie roszczenia o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez zawieszenie postępowania rejestrowego dotyczącego wpisu zmian na podstawie tej uchwały.

(uchwała z dnia 21 lipca 2010 r., III CZP 49/10, A.Górski, B. Myszka, M. Sychowicz, OSNC 2011, nr, poz. 7, BSN 2010, nr 7, s.7, MoP 2011, nr 5, s. 265; Rej. 2010, nr 7-8, s. 181; Rej. 2011, nr 3, s. 151; MoPH 2011, nr 1, s. 68)

Komentarz

Radosława L. Kwaśnickiego, Monitor Prawniczy 2011, nr 21, dodatek, s. 10

Komentarz ma charakter aprobujący.

Komentator zwrócił uwagę na istotność rozstrzygniętej przez Sąd Najwyższy w omawianej uchwale problematyki, wskazując jednocześnie, że stanowisko w niej zaprezentowane może zostać uznane za kontrowersyjne, jednak poglądu o kontrowersyjności uchwały nie rozwinął. Podkreślił, że stanowisko zajęte w uchwale potwierdza istnienie narzędzia pozwalającego na chronienie praw i interesów spółki, a także jej wspólników lub akcjonariuszy przed negatywnymi skutkami, które mogą nastąpić wskutek wpisania do rejestru uchwał (wszystkich organów spółek) zaskarżonych we właściwym trybie.

Podniósł, że ochrona przewidziana w przepisach kodeksu spółek handlowych pozwalająca na fakultatywne wstrzymanie toku postępowania rejestrowego jest nie wystarczająca. Zdaniem komentatora, stanowisko Sądu Najwyższego w praktyce pozwoli także na zapewnienie szybkiej i skutecznej ochrony polegającej na wstrzymaniu postępowania rejestrowego oraz zapobiegającemu wystąpieniu skutków uchwał niekorzystnych dla spółki, gdyż wniosek o zabezpieczenie co do zasady podlega rozpoznaniu niezwłocznie, nie później jednakże niż w ciągu tygodnia od dnia jego wpłynięcia (art. 737 k.p.c.).

O.M.P.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2012, NR 1

Wierzyciel, którego dłużnikiem jest jeden z małżonków, może żądać na podstawie art. 527 § 1 k.c. uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków i dotyczącej ich majątku wspólnego, gdy małżonek dłużnika nie wyraził zgody na zaciągnięcie zobowiązania w myśl art. 41 § 1 k.r.o.

(uchwała z dnia 12 maja 2011 r., III CZP 15/11, M. Kocon, M. Bączyk, D. Dończyk OSNC 2012, nr 1, poz. 1)

*

Pełnomocnikowi ustanowionemu przez sąd przysługuje zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji rozstrzygające o ponoszonych przez Skarb Państwa kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu;

(uchwała z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 14/11, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC 2012, nr 1, poz. 2)

*

Przepis art. 481 § 1 k.c. nie ma zastosowania do świadczeń pieniężnych zasądzonych prawomocnym orzeczeniem o kosztach procesu.

(uchwała z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 16/11, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC 2012, nr 1, poz. 3)

*

Sprawa o zmianę zawartego w wyroku orzekającym rozwód rozstrzygnięcia o miejscu pobytu dziecka podlega rozpoznaniu przez sąd w składzie jednego

sędziego.

(uchwała z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 20/11, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC 2012, nr 1, poz. 4)

*

Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości nie został złożony, termin przewidziany w art. 377 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.) należy liczyć od dnia, w którym dłużnik był obowiązany złożyć taki wniosek.

(uchwała z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 23/11, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC 2012, nr 1, poz. 5)

*

Po wszczęciu postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami dopuszczalne jest prowadzenie odrębnego postępowania w sprawie, z udziałem małżonków i osoby trzeciej, o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości objętej postępowaniem o podział majątku wspólnego.

(uchwała z dnia 20 maja 2011 r., III CZP 24/11, J. Gudowski, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC 2012, nr 1, poz. 6)

*

Byłemu zastępcy komornika sądowego, który wyegzekwował sumę podlegającą egzekucji lub jej część, nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na czynności w przedmiocie kosztów postępowania egzekucyjnego.

(uchwała z dnia 25 maja 2011 r., III CZP 2/11, D. Zawistowski, J. Górski, I. Koper, OSNC 2012, nr 1, poz. 7)

*

1. Podstawę roszczenia o zobowiązanie do odpłatnego przeniesienia własności urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych stanowi – od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) – art. 49 § 2 k.c.

2. Jeżeli koszty budowy urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., poniosło kilka osób, każdej z nich przysługuje – na podstawie art. 49 § 2 k.c. – wobec przedsiębiorcy, który przyłączył urządzenia do swojej sieci roszczenie o przeniesienie za wynagrodzeniem udziału w prawie własności tych urządzeń.

(uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 26/11, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, OSNC 2012, nr 1, poz. 8)

*

1. Obowiązkowe zastępstwo powoda przez adwokata lub radcę prawnego, przewidziane w art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. Nr 7, poz. 44), dotyczy także powiatowego (miejskiego) rzecznika konsumentów, będącego reprezentantem grupy.

2. Pozew w postępowaniu grupowym, wniesiony bez zachowania obowiązkowego zastępstwa powoda przez adwokata lub radcę prawnego przewidzianego w art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. Nr 7, poz. 44), podlega zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków.

(uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 28/11, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, OSNC 2012, nr 1, poz. 9)

*

Sąd może przyznać najbliższemu członkowi rodziny zmarłego zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c., także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju

zdrowia.

(uchwała z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, OSNC 2012, nr 1, poz. 10)

*

Zawarcie przez małżonków umowy o ustanowieniu rozdzielności majątkowej nie powoduje utraty uprawnienia, stanowiącego podstawę uprzednio wniesionego powództwa o ustanowienie rozdzielności majątkowej z dniem wcześniejszym niż wytoczenie tego powództwa.

(wyrok z dnia 14 kwietnia 2011 r., IV CSK 460/10, M. Wysocka, M. Bączyk, H. Wrzeszcz, OSNC 2012, nr 1, poz. 11)

*

Jeżeli osoba, której dotyczy postępowanie o przyjęcie do domu pomocy społecznej bez jej zgody lub zmianę postanowienia o przyjęciu (art. 39 w związku z art. 38 oraz art. 41 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, Dz.U. Nr 111, poz. 535 ze zm.) z powodu upośledzenia funkcji intelektualnych nie ma rozeznania w prostych sprawach życiowych, to ustanowienie pełnomocnika na podstawie art. 48 ustawy jest obowiązkowe.

(postanowienie z dnia 14 kwietnia 2011 r., IV CSK 483/10, M. Wysocka, M. Bączyk, H. Wrzeszcz, OSNC 2012, nr 1, poz. 12)

*

1. Reguła, że jeżeli przepis ustawy przewiduje właściwość prawa ojczystego, to obywatel polski podlega prawu polskiemu, chociażby prawo innego państwa uznawało go za obywatela tego państwa, nie ma zastosowania do przewidujących właściwość prawa ojczystego przepisów umów międzynarodowych.

2. Czynność prawna obejmująca oświadczenie woli składane wobec

określonego organu państwowego jest dokonana w państwie działania tego organu, chociażby samo sporządzenie oświadczenia nastąpiło w innym państwie.

(postanowienie z dnia 15 kwietnia 2011 r., III CSK 223/10, M. Kocon, K. Tyczka-Rote, K. Zawada, OSNC 2012, nr 1, poz. 13)

*

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, odraczający w czasie utratę mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401¹ k.p.c., chyba że w jego sentencji orzeczono o indywidualnej korzyści dla osoby, która wniosła skargę konstytucyjną.

(wyrok z dnia 20 kwietnia 2011 r., I CSK 410/10, B. Myszka, T. Bielska-Sobkiewicz, K. Pietrzykowski, OSNC 2012, nr 1, poz. 14)

INFORMACJE

W dniach 21-23 listopada sędzia Sądu Najwyższego Teresa Bielska-Sobkowicz uczestniczyła w Forum sędziów i prokuratorów zorganizowanym w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu. Celem spotkania była prezentacja Trybunału i przybliżenie go sędziom oraz prokuratorom państw członkowskich Unii Europejskiej. W ramach Forum odbyły się sesje dotyczące praktycznych aspektów współpracy Trybunału z sądami krajowymi w ramach odesłań prejudycjalnych, obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Unii Europejskiej, a także najnowszego orzecznictwa Trybunału oraz Sądu do spraw Służby Publicznej.

Przeprowadzone zostały również warsztaty grupowe. Zajęcia z zakresu prawa cywilnego dotyczyły uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych, handlowych oraz małżeńskich, a także konwencji rzymskiej o prawie właściwym dla zobowiązań umownych oraz rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego.

Uczestnicy Forum wzięli udział w rozprawie. Jej przedmiotem były pytania prejudycjalne przedstawione przez sąd brytyjski w sprawie C-591/10 z powództwa Littlewoods Retail Ltd, dotyczącej żądania odszkodowania w kwocie odpowiadającej odsetkom składanym w przypadku nienależnie płaconego podatku VAT. Opinia rzecznika generalnego w tej sprawie zostanie ogłoszona dnia 12 stycznia 2012 r., wyrok zaś jest spodziewany w marcu 2012 r.

*

W listopadzie jubileusz 40-lecia pracy zawodowej obchodził Sędzia Sądu Najwyższego Wojciech Katner, a jubileusz 30-lecia Pani Bożena Nowicka – kierowniczka sekretariatu Wydziału III.

Dane statystyczne – listopad 2011 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1643	268	356	-	33	4	33	-	239	47	1555
3.	CZP, w tym:	26	5	16	14	-	-	-	-	-	2	15
	art. 390 k.p.c.	16	3	13	12	-	-	-	-	-	1	6
	skład 7-miu	10	2	3	2	-	-	-	-	-	1	9
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	252	80	54	-	26	6	9	-	-	13	278
5.	CO, w tym	11	27	28	-	3	-	-	-	-	25	10
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	11	27	28	-	3	-	-	-	-	25	10
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	183	23	46	-	3	-	-	-	18	25	160
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2115	403	500	14	65	10	42	-	257	112	2018

Spis treści

Uroczystość wręczenia Księgi Pamiątkowej Prezesowi Sądu Najwyższego prof. dr. hab. Tadeuszowi Erecińskiemu	
Uchwały.....	
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia.....	
Glosy	
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2012, nr 1.	
Informacje.....	
Dane statystyczne.....	